

ČASOPIS HRVATSKIH UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA

Mirolano

PROSINAC 2020

BROJ 46 I 47

SAZNAJTE VIŠE
www.hupt.hr

ZA MANDU KNEŽEVIĆ

Sretan Božić i
uspješnu 2021. godinu
žele vam
HUPT-ovci

Dragi članovi i čitatelji,

Vjerujem da je većina upoznata kako sam na ovogodišnjoj izbornoj skupštini u svibnju izabran za predsjednika HUPT-a. Zovem se Bojan Hajdin, imam 36 godina i dolazim iz Vrbovskog. Po struci sam diplomirani ekonomist, no nakon automobilske nesreće 2014. godine, koja je rezultirala paraplegijom, prekvalificirao sam se i otvorio svoju IT tvrtku. Hrvatski sam reprezentativac u obaranju ruke.

Preuzeo sam vođenje HUPT-a u najneizvjesnijoj godini, no to nas nije pokolebalo, već naprotiv, radimo punom parom i ovom prilikom bih pohvalio zaposlenike, volontere i aktiviste HUPT-a bez kojih bi to sve

bilo nemoguće. Nažalost, radni vikend zbog epidemioloških mjera nije bilo moguće organizirati, dok smo ostale aktivnosti koje su to zahtijevale odradili *online*. Koliko god ova godina bila neizvjesna, puna negativnosti i ograničenja, moramo biti sretni i zadovoljni jer, dok pišem ovo, primili smo vijest da je potpisan ugovor s izvođačima i kreće izgradnja toliko potrebnog i iščekivanog Spinalnog centra u Varaždinskim Toplicama. Zbog epidemioloških mjera nismo mogli ići u Varaždinske Toplice kako bismo dali podršku novoozlijeđenima pa ih molim da se jave lokalnim udrugama ili nama direktno. Također, volio bih da imamo više međusobne komunikacije, da se jave članovi s prijedlozima, kao i s poteškoćama na koje nailaze kako bismo ih zajedničkim snagama pokušali riješiti.

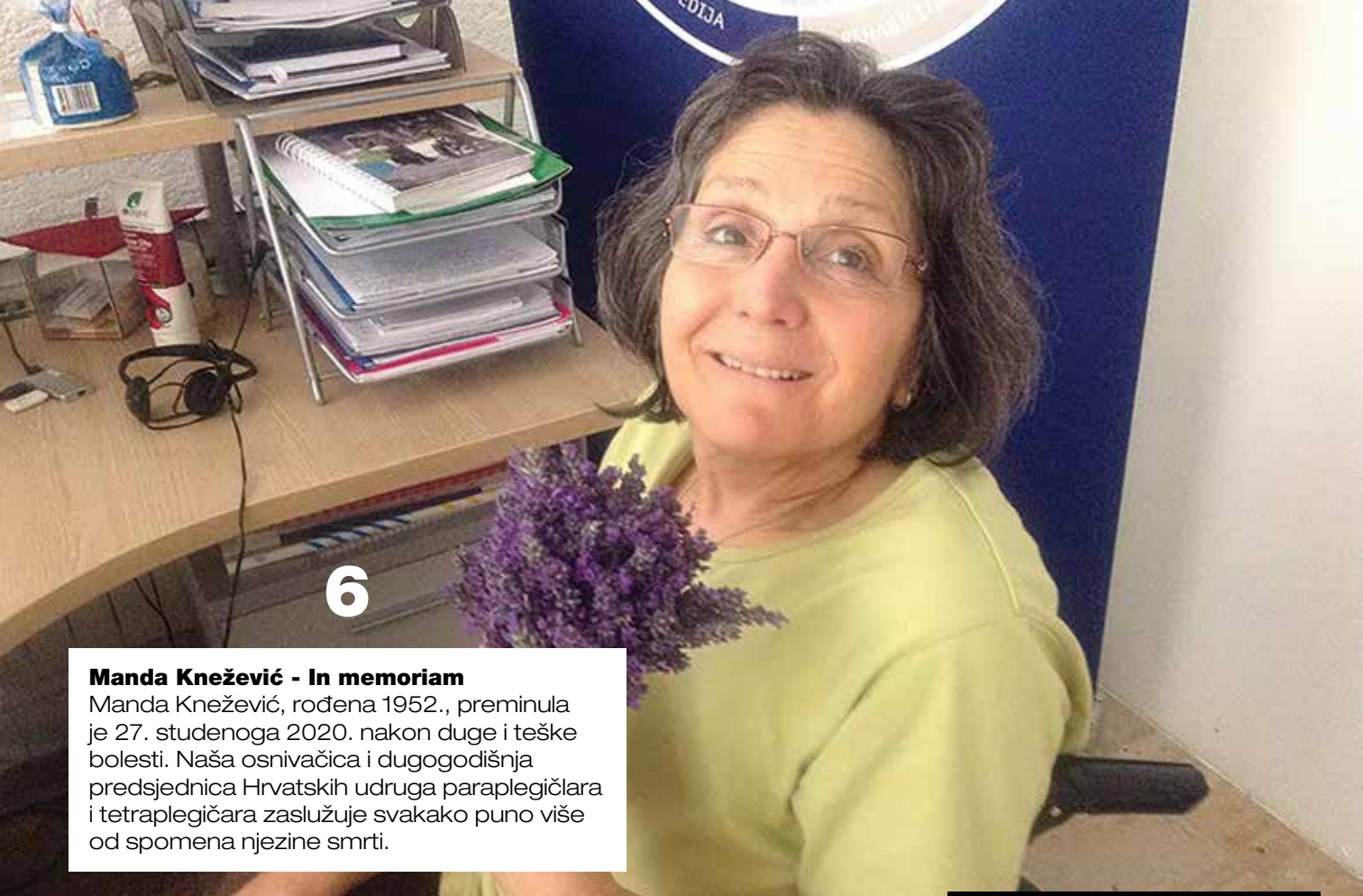
Nadamo se skorom povratku u normalu jer nas čeka još dosta posla, novih ideja i projekata, a mi smo puni želje i motivacije za dalje!

Sve nas je zatekla žalosna vijest da je naša osnivačica i dugogodišnja predsjednica nakon duge i teške bolesti preminula te ćemo nastojati i dalje raditi na načelima koje je ona svima nama usadila. U ovom broju ćete moći i pročitati jedan osvrt o njoj, a svjestan sam da se uvijek može još toga o njoj govoriti i da je teško izraziti sve one emocije koje gajimo za nju.

S poštovanjem,
Bojan Hajdin

Tiskanje ove publikacije omogućeno je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

6

Manda Knežević - In memoriam

Manda Knežević, rođena 1952., preminula je 27. studenoga 2020. nakon duge i teške bolesti. Naša osnivačica i dugogodišnja predsjednica Hrvatskih udruga paraplegičlara i tetraplegičara zaslužuje svakako puno više od spomena njezine smrti.

27

Novi predsjednik HUPT-a

Oduvijek sam volio pomagati, bio sam aktivan na društvenim mrežama te upoznao puno članova na čiji sam se nagovor kandidirao za predsjednika HUPT-a i pobijedio.

46

Novi Predsjednik UPITIŽ-a i vrhunski strijelac

Svi već znaju da je Mladen Jurada novi Predsjednik UPITIŽ-a ali rijetko tko zna da je Mladen Jurada aktualni državni prvak u streljaštvu.

50

Putovanje u Visoko

Prije nekoliko godina na *YouTubeu* sam uključila predavanje Semira Osmanagića, pronalazača i direktora fondacije *Arheološki park: Bosanska piramida Sunca*.

52

Putevima južne Skandinavije

Na kružnom putovanju Europom, Danska je četvrta po redu država koju smo posjetili. U Copenhagen stižemo rano ujutro te nakon što popijemo prvu kavu, odlazimo u sam centar grada.

Sadržaj

- 6 Manda Knežević - In memoriam
- 19 HUPT-ove aktivnosti
- 27 Novi predsjednik HUPT-a: Bojan Hajdin
- 30 HUPT je partner na projektu *Platforma 50+*
- 34 Laura Lovošević
- 38 UPiT Osijek u 2020. godini
- 41 UPiTiŽ u 2020. godini
- 42 SOZ i 2020.
- 44 KaSPIN u 2020. godini
- 46 Novi predsjednik UPITIŽ-a i vrhunski strijelac
- 50 Putovanje u Visoko
- 52 Putevima južne Skandinavije
- 56 Budućnost i prošlost
- 58 Kakvih sve pomagala ima
- 60 Početci časopisa
- 67 Pristupnica za one koji žele postati članovi

Tko je surađivao na ovom broju

Janko
Ehrlich-Zdvořák

Piše i gleda filmove za vas. Dopadalo se to vama ili ne...

Ines
Ignjačić

Putuje i istražuje gradove i divljine.

Mladen
Jurada

Prati i piše o sportskim aktivnostima.

Marija
Bujanec

Prati događanja udruge. Također zadužena za marketing i oglašavanje.

Davor
Krog

Zadužen za grafičko oblikovanje časopisa, što drugi zamisle on ostvaruje.

Laura
Lovošević

Istražuje i piše o novostima iz zemlje i svijeta.

Mi Rolamo

Izdavač:

HUPT
Vladimira Varićaka 20
tel: 01 38 31 195
fax: 01 36 48 582
email: hupt@hupt.hr
web: www.hupt.hr

Email uredništva:

mirolamo@hupt.hr

Glavni urednik:

Janko Ehrlich-Zdvořák

Uredništvo:

Janko Ehrlich-Zdvořák,
Davor Krog, Ines Ignjačić,
Marija Bujanec, Mladen
Jurada, Laura Lovošević

Suradnici:

Danijel Balažić, Martina
Benić, Bojan Hajdin

Lektura i korektura:

Silvija Brkić Midžić

Marketing:

Marija Bujanec

Grafička priprema:

Davor Krog

ISSN:

2459-8003

Manda Knežević - In memoriam

Tekst: Janko Ehrlich-Zdvořák

Manda Knežević, rođena 1952., preminula je 27. studenoga 2020. nakon duge i teške bolesti. Naša osnivačica i dugogodišnja predsjednica Hrvatskih udruga paraplegičara i tetraplegičara zaslužuje svakako puno više od spomena njezine smrti. Mandica je po operaciji kralježnice 1967. nastavila živjeti kao osoba s paraplegijom, u doba kad ni u najrazvijenijim zemljama nije bilo lako živjeti u kolicima, a kamoli djetetu poljoprivrednika na selu. Međutim, ona i njena obitelj su imali snage,

volje i želje omogućiti normalan život koliko se to tada dalo te je Mandica nastavila školovanje i bila aktivna već od samih svojih početaka rehabilitacije u Sloveniji kako bi se što više i osamostalila i pomagala drugim osobama u sličnoj situaciji. Nakon povratka u Hrvatsku uključila se u udrugu tjelesnih invalida gdje je 1978. postala profesionalna tajnica i od tada do svoje smrti aktivno radi na podizanju

svijesti opće populacije, političkih čimbenika i samih osoba s invaliditetom o mogućnostima, pravima i očuvanju zdravog i aktivnog života svake osobe s invaliditetom.

Kako osobe s ozljedom kralježnične moždine imaju posebno teške posljedice svoga invaliditeta, a u dosadašnjim mješovitim udrugama one nisu

mogle biti kao takve u punom smislu prepoznate, grupa osoba oko Mandice je osnovala HUPT, koji se od samog početka svojom aktivnošću zalagao za najsuvremenije politike prema osobama s invaliditetom, posebno spinalno ozlijeđenima te je udruga kao takva prepoznata i šire u javnosti, pogotovo kod *nadležnih* institucija. Početci, jasno, nisu bili lagani, ali Mandica i tada njezin mali tim su neumorno radili i nisu prihvaćali „ne“ i zatvorena vrata. U poslijeratno doba bilo je puno drugih prioriteta u državi, ali Mandica je uvijek inzistirala na uključanju osoba sa spinalnom ozljedom kao aktivnih čimbenika u društvu, jer je svaka izolirana, zaboravljena osoba izgubljena kako za sebe samu, tako i za zajednicu. U to doba, uz Mandičin angažman počeli smo zajedno s drugim udrugama osoba s invaliditetom s prvim pokušajima osobne asistencije, prvo s ročnicima na civilnom služenju vojnog roka, a kad je obvezno služenje vojnog roka ukinuto, Mandica i suradnici u SOIH-u uspjeli

su uvjeriti tadašnju ministricu Jadranku Kosor kako je izuzetno bitno nastaviti izravnu pomoć osobama s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta pa je 2006. započeo projekt osobne asistencije koji traje do danas.

Mandica nije bila vizionar samo u uvođenju osobne asistencije, već i cijelog niza drugih servisa u zajednici, poput *peer counsellinga*, zalaganja za uključivanje žena s invaliditetom i njihovu ravnopravnost kako u obitelji tako i u društvu, te u inzistiranju da se osobe s invaliditetom što prije i što kvalitetnije zaposle. Njezin osnovni životni cilj svakako se bazirao na tome da osoba s invaliditetom ne smije biti briga za društvo, nego da se svaka osoba može brinuti za sebe. Samo tako se može učiniti pomak i od objekta postati subjekt.

Njezin je utjecaj bio nemjerljiv – toliko je osoba iz raznih sfera društva dotakla svojom neposrednošću i energijom; toliko nam se ljudi nakon saznanja kako je preminula javilo, a da nisu bili usko vezani uz *invaliditet* i *socijalu*, da nam se gotovo oduzeo dah na momente. S njom se u HUPT-u moglo mnogo naučiti i svatko tko je htio – ne htio, kad je i otišao, bio je uistinu kvalificirana osoba s mnogim znanjima i vještinama. Tko ne bi želio imati takvu mentoricu?

Mandica je uistinu živjela častan život i nikad nije tražila nešto od drugih što i ona sama nije pružala svojim radom kao primjer. Ona je osoba koja nikad nije bila *u kolicima* nego *na kolicima*, koja je znala i u dubokim momentima neslaganja biti velika i ne zamjerati tuđe mišljenje kao osobni napad, što naravno nije baš čest slučaj. Ako je i bila na nekoga ljuta, to nije baš trajalo jako dugo. Nije željela da joj

negativni osjećaji preuzmu život. Kad netko živi istinski načelno i moralno po svojim vjerskim principima, to nije nešto što se često vidi u današnje doba pragme i sitne politike pa joj je utoliko koji put bilo teže ostvariti neke od zadanih si ciljeva, ali dugoročno takvo načelo je moralno puno ispravnije i kad se jedanput dođe do nekih rezultata, oni su svakako u tom momentu prepoznati kao vrijednost od znatno šireg kruga ljudi.

Jedan od njezinih neostvarenih ciljeva bio je vidjeti otvorenje Spinalnog centra za koji se s grupom liječnika i spinalno ozlijeđenih zalagala još i prije samog osnivanja HUPT-a. Politika je uvijek kaskala za svojim obećanjima, i nadamo se kako će Spinalni centar u Varaždinskim Toplicama nositi njezino ime, jer ne može se odreći činjenica kako je mnogo toga za što se Mandica zalagala temeljeno na uspješnoj rehabilitaciji, na cjeloživotnom praćenju, kao i na kvalitetnoj radnoj, profesionalnoj i svakoj drugoj rehabilitaciji. Vjerujemo, da je postojao Spinalni centar i mogućnosti za intervenciju na vrijeme, da nas Mandica ipak ne bi prerano napustila. Hrvatskoj nedostaje toliko stručnjaka na jednom mjestu – za nas izuzetno bitnom, upravo zato kako bi se spinalno ozlijeđene osobe integrirale, i neoprostivo je da se s izgradnjom toliko dugo čekalo, da su Varaždinske Toplice tek jedna od lokacija u nizu, i da se već sada ne radi na izobrazbi cijelog niza ljudi u timu koji će taj Spinalni centar činiti uistinu Spinalnim centrom.

Nadamo se kako ćemo nastaviti – svatko u svojem tempu – Mandičinim stazama, kako ćemo nakon tolikih godina moći reći kako njezin rad nije bio uzaludan, da se ideje koje je imala nisu izgubile u neostvarenim snovima.

Počivala u miru Božjem i neka nam je uspomena na nju blagoslov.

Dana 24. veljače sudjelovali smo kao dio 8. Centra znanja na sastanku s tadašnjom ministricom Vesnom Bedeković u Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Raspravljalo se o nacrtu novog Zakona o socijalnoj skrbi, o osobnoj invalidnini, za koju su predstavnici OSI istaknuli da ne smije biti podložna imovinskom cenzusu, o problematici roditelja-njegovatelja, o nužnosti prve informacije te doplatku za pomoć i njegu.

Na sastanku s predstavnicima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i Ministarstva rada i mirovinskog sustava 25. svibnja, 8. Centar znanja u ime Pokreta osoba s invaliditetom u RH iskazao je zabrinutost za prenamjenu dijela strogo namjenskih sredstava (450 milijuna kuna) iz Fonda novčanih naknada zbog neispunjenja obveze kvotnog zapošljavanja osoba s invaliditetom. Poslodavcima se olakšalo i smanjenjem stope obveze plaćanja s 30% na 20%, a poslodavci u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, kože, drva i namještaja s prvim travnjem oslobođeni su obveze kvotnog zapošljavanja OSI. Državna tajnica Burić odgovorila je da je to bilo nužno kako bi se održala stabilnost poslovanja gospodarskih subjekata u pandemiji te da Zavod za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje (ZOSI) i dalje

redovito isplaćuje svoje obveze. Pravobraniteljica za OSI Anka Slonjšak smatra da je ZOSI trebao brže reagirati i ta sredstva upotrijebiti za prijevoz ili financiranje nekih plaća OSI. Također, postignut je dogovor o pravovremenom vrjednovanju trogodišnjih programa.

Sastanak predstavnika saveza osoba s invaliditetom s predstavnicima Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i Zavodom za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom održan je 18. lipnja 2020. u prostoru MRMS-a. Na sastanku je postignut dogovor o pravovremenom ocjenjivanju i uplati ZNS-ova.

Sastanak predstavnika udruga osoba s invaliditetom s predsjednikom Vlade RH Andrejom Plenkovićem održao se 20. srpnja u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Sastanku su prisustvovali i ministar rada i mirovinskog sustava Josip Aladrović, ministrica za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Vesna Bedeković, saborska zastupnica Ljubica Lukačić te pravobraniteljica za osobe s invaliditetom Anka Slonjšak. Predstavnici udruga OSI istaknuli su važnost donošenja Zakona o inkluzivnom dodatku, Zakona o osobnoj asistenciji, Zakona o socijalnom stanovanju te apelirali na sustavno financiranje udruga OSI.

Predsjednik HUPT-a Bojan Hajdin sudjelovao je na koordinacijskom sastanku predstavnika uključenih u Razvojnu suradnju u području Centara znanja za društveni razvoj u Republici Hrvatskoj i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Sastanak je održan u Šibeniku od 15. do 17. lipnja 2020. godine. Razgovaralo se o jačanju institucionalnog okvira za podršku civilnom društvu, modelima i mogućnostima financiranja te o trenutnoj situaciji udruga u epidemiološkoj krizi.

Uoči Svjetskog dana prevencije dekubitusa, u suradnji s Udrugom paraplegičara i tetraplegičara Osječko-baranjske županije (UPIT) održali smo 16. studenoga *online* zdravstvenu radionicu s temom *Dekubitus - Prevencija i opcije liječenja*. Predavanje s korisnim savjetima iz prakse i ugodnim razgovorom sa sudionicima i članovima koji liječe dekubitus održao je doc. dr. sc. Želimir Orkić, dr. med., voditelj Zavoda za torakalnu, plastično-rekonstruktivnu kirurgiju i kirurgiju šake iz KBC-a Osijek.

Na 58. sjednici Koordinacijskog tijela 8. Centra znanja za unaprjeđenje kvalitete življenja OSI usvojili smo zajedničke aktivnosti za 2021. godinu o temama *Socijalno stanovanje* i *Ljudskopravaški pristup invaliditetu*.

Pokret osoba s invaliditetom u okviru 8. Centra znanja za društveni razvoj u RH organizirao je 19. listopada tematski skup s ključnim dionicima pod nazivom *Financiranje udruga, inkluzivni dodatak i usluge pomagača – gdje smo i što očekivati*, sa svrhom definiranja ključnih koraka kako bismo došli do kvalitetnih sustavnih, zakonskih rješenja koja će poboljšati kvalitetu života više od pola milijuna osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. Panelisti tematskog skupa bili su: Zvezdana Bogdanović, savjetnica ministra Aladrovića, Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Anka Slonjšak, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, Ljubica Lukačić, saborska zastupnica, Maja Grba Bujević, potpredsjednica Odbora za zdravstvo i socijalnu politiku Hrvatskog sabora te Marica Mirić kao predstavnica 8. Centra znanja. Pokret osoba s invaliditetom upozorio je na nužno donošenje zakona koji će poboljšati kvalitetu života osoba s invaliditetom, a između ostaloga istaknuta je važnost donošenja Zakona o

inkluzivnom dodatku kojim se zadovoljava potreba za povećanim troškovima invaliditeta izazvana neprilagođenošću okoline ili nedostatkom usluga. Iako postoje radne skupine i prijedlozi za Zakon o inkluzivnom dodatku i Zakon o osobnoj asistenciji, nisu uvršteni u plan za njihovo donošenje ni 2021. godine. Prema navodima Zvezdane Bogdanović, nakon što se sve definira u nacrtima prijedloga zakona, isti će ući u žurnu proceduru, no bitno je da se sva otvorena pitanja riješe kako bi u Ministarstvu mogli razmišljati o datumu njegova donošenja, ali naravno i o datumu provedbe. Pravobraniteljica Anka Slonjšak smatra nužnim donošenje Zakona o osobnoj asistenciji, posebice zbog velike liste čekanja za ulazak u ustanove, te smatra da je podrška u zajednici jedan od najvažnijih razloga da se taj zakon što prije donese. Naglasila je kako je osnovno da osoba s invaliditetom doista dobije onoliku podršku kolika joj je potrebna.

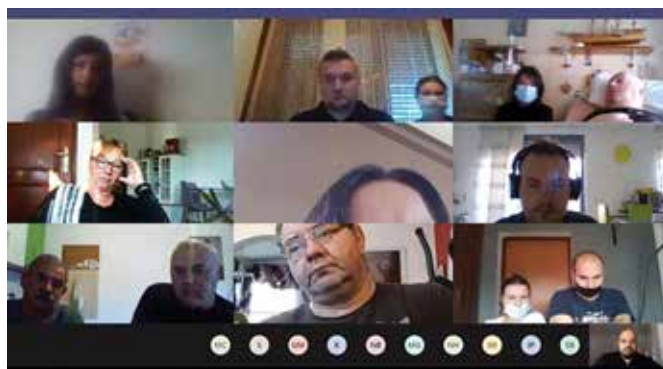
U okviru Europskog tjedna mobilnosti (16. – 22. rujna 2020.) sudjelovali smo na edukaciji vozača ZET-a. Edukaciju zajedno provodimo sa Savezom udruga za autizam Hrvatske, Savezom gluhih i nagluhih Grada Zagreba i Udrugom slijepih Zagreb.

HUPT na 10. sjednici Predsjedništva Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH), 25. lipnja 2020.

U sklopu projekta Spin++ 6. i 7. srpnja održali smo edukaciju u Splitu za korisnike osobne asistencije i osobne asistente.

U sklopu projekta Spin++ u petak, 6. studenoga 2020., održali smo *online* edukaciju za korisnike osobne asistencije i osobne asistente.

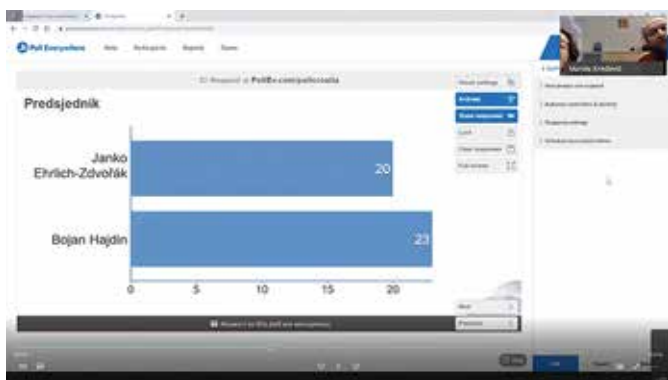
Sastanak predstavnika udruga osoba s invaliditetom s predsjednikom Vlade RH Andrejom Plenkovićem održao se 20. srpnja u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Predstavnici udruga OSI istaknuli su važnost donošenja Zakona o inkluzivnom dodatku, Zakona o osobnim pomagačima, Zakona o socijalnom stanovanju te apelirali na sustavno financiranje udruga OSI.

ESCIF donirao zaštitne maske HUPT-u

Osobe s ozljedom kralježnične moždine (para/tetraplegija) kojima je potrebna svakodnevna skrb ili pomoć u kategoriji su visokog rizika u odnosu na koronavirus, sa smanjenim imunološkim sustavom i/ili respiratornim problemima. Iz tog je razloga Europska federacija spinalno ozlijeđenih (ESCIF) pokrenula europski projekt *ESCIF Alliance Help*. ESCIF posebno želi pomoći rizičnoj skupini osoba sa spinalnim ozljedama pružajući medicinske maske za lice za njihove njegovatelje, asistente i terapeute tijekom sljedećih mjeseci. Maske su besplatno dostupne za 32 nacionalne organizacije članice ESCIF-a u 28 europskih zemalja.

Izabran novi predsjednik HUPT-a

Izborna skupština HUPT-a održana je 8. svibnja 2020. godine. S obzirom na izvanredne uvjete i pridržavanje mjera zaštite za vrijeme trajanja pandemije COVID-19, skupština je održana putem online platforme *Cisco Webex*. To je omogućilo i veću nazočnost delegata, kojih je bilo ukupno 41, te 2 člana koji nemaju svoju lokalnu udrugu. Sukladno statutu, na prijedlog dosadašnje predsjednice Mande Knežević jednoglasno je potvrđena razrješnica članova u tijelima HUPT-a, uslijedilo je predstavljanje kandidata, a potom glasovanje za novo upravljačko tijelo HUPT-a. HUPT-ovci su s 23

glasa izabrali novog predsjednika Bojana Hajdina. U Upravni odbor HUPT-a izabrani su: Manda Knežević, Nikoslav Čale i Denis Marijon, a u Nadzorni odbor izabrani su: Marijana Blažanović, Nikola Koluter i Tatjana Varga.

Dosadašnja predsjednica i osnivačica HUPT-a još jednom se zahvalila svima na 20 godina suradnje te novoizabranima poželjela sreću.

Potpisan dugo očekivani ugovor s izvođačem radova

U Varaždinskim Toplicama je 12. studenoga potpisan ugovor o izvođenju radova na izgradnji Nacionalnog rehabilitacijskog centra za pacijente s ozljedama kralježnične moždine. Ugovor u vrijednosti 88.131.307,49 kuna s PDV-om potpisali su ravnatelj SB Varaždinske Toplice dr. Denis Kovačić i Mirko Habijanec iz tvrtke *Radnik d.o.o.* iz Križevaca, koja je kao najpovoljnija izabrana u postupku javne nabave. Ukupna vrijednost projekta nakon provedenog postupka javne nabave za radove iznosi 112.775.377,17 kuna. Izgradnja i opremanje sufinanciraju se iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (83.000.000 kuna) te proračuna Republike Hrvatske (24.094.150,65 kuna) i Specijalne bolnice Varaždinske Toplice (5.681.226,52 kuna). Završetak radova očekuje se na proljeće 2022. godine.

Proces nastanka i uopće početka izgradnje Spinalnog centra u Hrvatskoj bio je dugotrajan te traje od samog osnivanja HUPT-a 1999. godine, puno se puta mijenjao koncept projekta izgradnje kao i investitori, no čini se da se s europskim fondovima može zaključiti jedno teško zalagačko poglavlje. Veselimo se izgradnji, nadamo se i zalagat ćemo se za poboljšanje u suradnji i komunikaciji s vodstvom Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske Toplice jer – ništa o nama bez nas!

Međunarodni dan osoba sa spinalnim ozljedama 5. rujna

Povodom Međunarodnog dana osoba sa spinalnim ozljedama 5. rujna održali smo okrugli stol s temom *Izgradnja i opremanje Spinalnog centra*. Obilježavanje ovog dana pokrenuto je na inicijativu članova Međunarodne organizacije kralježnične moždine (ISCoS) koja okuplja stručnjake za ozljedu kralježnične moždine, a promoviranjem ovog dana HUPT želi ukazati na aktualno stanje i problematiku osoba s paraplegijom i tetraplegijom u Hrvatskoj.

Na okruglom stolu kao panelisti sudjelovali su pomoćnica ravnatelja Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske Toplice za kvalitetu Katarina Lohman Vuga, pravobraniteljica za osobe

s invaliditetom Anka Slonjšak, predsjednik HUPT-a Bojan Hajdin, dopredsjednik HUPT-a Nikoslav Čale, članica Upravnog odbora i jedna od osnivačica HUPT-a Manda Knežević i predsjednik Udruge paraplegičara i tetraplegičara Osječko-baranjske županije (UPIT – Osijek) Danijel Balažić.

Manda Knežević istaknula je kako se HUPT još od osnutka 1999. godine zalagao za Spinalni centar kao središnju instituciju iz koje bi se crpilo znanje i stručnost kako bi se osoba nakon izlaska sa stacionarne rehabilitacije uključila u aktivan život. Stoga je vrlo važno da Ministarstvo zdravstva kao važan akter u projektu Spinalnog centra vodi brigu o postojanju adekvatnih stručnjaka i da ima viziju kako se povezati sa zajednicom, kako bi rehabilitacija bila medicinska i socijalna. Danijel Balažić ukazao je na probleme u ruralnim područjima gdje ljudi sa spinalnim ozljedama imaju daleko veće poteškoće, što je sve povezano s problemom nepostojanja Spinalnog centra kako bi se preventivno djelovalo u izbjegavanju stacionarnog smještaja u bolničke odjele. Nikoslav Čale smatra kako bi se izgradnjom Spinalnog centra postiglo smanjivanje štetnih posljedica neuroloških oštećenja, oporavak bolesnika te osjećaj stvarne vrijednosti za sebe, obitelji i okolinu.

Katarina Lohman Vuga navela je da smo nadomak cilju i postavljanju kamena temeljca Nacionalnog rehabilitacijskog centra za pacijente s ozljedama kralježnične moždine, u listopadu ove godine, a 2023. godine Spinalni centar bi trebao biti izgrađen. Ukupni trošak projekta iznosi oko 107 milijuna kuna, a Ministarstvo zdravstva traži model za sufinanciranje, nakon čega će se moći potpisati ugovor s izvođačima. Zgrada Spinalnog centra bit će veličine 6.721 četvornih metara, a izgradit će se pokraj postojećeg objekta Terme. Na prvom katu planirana je dnevna bolnica s 5 kreveta, ambulante konzilijarnih specijalista i dvorana za male kirurške zahvate. Predviđene su i dvokrevetne sobe s kupaonicom i 2 sobe kao svojevrsna intenzivna skrb, apartman neovisnog življenja, testirna za ortopedska pomagala, a na najvišem katu bit će poluotkrivena terasa te poligon za vježbanje savladavanja kosina. Na svim etažama planirane su dvorane za kineziterapiju, prostori za specijalne terapeutske tehnike i za rad radnih terapeuta. S obzirom na to da je za opremanje namijenjeno 20.000.000 kuna, oformljen je tim liječnika i sestara za nabavu najadekvatnije opreme (antidekubitalni madraci, medicinski aparati, kolica za njegu, korita za kupanje i sl.).

Anka Slonjšak navodi kako pravobranitelj za osobe s invaliditetom nastoji zagovarati i činiti sve da bi zdravstvene usluge za osobe s invaliditetom bile dostupnije i da bi pristup pacijentu bio kvalitetniji i bolji, no još nedostaju stručni timovi u ruralnim područjima kako bi osoba sa spinalnom ozljedom mogla imati uvid u svoje zdravstveno stanje. Zaključno, Ratmir Džanić iz SOIH-a ukazao je na maksimu OSI „Ništa o nama bez nas“, a u tom duhu Katarina Lohman Vuga pozvala je HUPT da predstavi osobu koja će biti uz tim oformljen za nabavku opreme Spinalnog centra.

8. Centar znanja u suradnji s EDF-om proveo *Trening mladih osoba s invaliditetom o neovisnom življenju*

8. Centar znanja za društveni razvoj u području unaprjeđenja kvalitete življenja osoba s invaliditetom, u suradnji s Europskim forumom osoba s invaliditetom (EDF) uz financijsku potporu Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva održao je dana 7. listopada 2020. putem Zoom platforme trening mladih osoba s invaliditetom o neovisnom življenju.

Značaj *Treninga mladih osoba s invaliditetom o neovisnom življenju* ogleda se u prijenosu specifičnih znanja o neovisnom življenju na području RH i drugim europskim zemljama sudionicima Treninga. Moderatorica Treninga bila je članica Foruma mladih EDF-a Sigridur Fossberg Thorlaci, aktivistica u području ljudskih prava iz Islanda.

Uvodno izlaganje održao je predsjednik Foruma mladih EDF-a Kamil Goungor u kojem je predstavio sebe i svoje iskustvo neovisnog življenja. U izlaganju je istaknuo važnost članka 19. UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kao temelja za ostvarivanje prava na neovisno življenje te Opći komentar br. 5 o neovisnom življenju i uključenosti u zajednicu koji sadrži detaljno obrazloženje načina primjene članka 19. KPOSI. U ostvarivanju prava na neovisno življenje naglasio je dvanaest bitnih sastavnica neovisnog življenja: svrsishodne i

pristupačne informacije; primjereni dohodak; odgovarajuće i dostupne zdravstvene i socijalne usluge; u potpunosti pristupačan sustav prijevoza; potpuno pristupačan okoliš; odgovarajuće asistivne tehnologije i pomagala; dostupnost pristupačnog i prilagođenog stanovanja; adekvatno pružanje osobne asistencije; dostupnost inkluzivnog obrazovanja i osposobljavanja; jednake mogućnosti zapošljavanja; neovisno zagovaranje i samozastupanje te dostupnost usluge *Peer Counselling*. Kao posebno zanimljiv u izlaganju istaknuo se film koji daje prikaz neovisnog življenja.

Loredana Disci, stručna suradnica za mlade EDF-a, upoznala je sudionike treninga s mehanizmima ostvarenja neovisnog življenja kroz izlaganje o ulozi *Alternativnog izvješća, o Europskom semestru*, mogućnostima korištenja EU fondova i značaju institucije pravobranitelja.

Predsjednica Foruma mladih SOIH-a Katarina Strunjak uz osobno iskustvo neovisnog življenja predstavila je SOIH te vrste osobnih pomagača u RH prema vrsti invaliditeta, načinu i mogućnostima uključivanja u uslugu osobne asistencije. Osvrnula se i na pristupačan prijevoz u Gradu Zagrebu te primjenu Zakona o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora.

Na treningu je sudjelovalo više od 60 osoba koje su se putem platforme uključile u raspravu o neovisnom življenju u RH, a posebice o usluzi osobne asistencije.

- svrsishodne i pristupačne informacije
- primjereni dohodak
- odgovarajuće i dostupne zdravstvene i socijalne usluge
- u potpunosti pristupačan sustav prijevoza
- potpuno pristupačan okoliš
- odgovarajuće asistivne tehnologije i pomagala
- dostupnost pristupačnog i prilagođenog stanovanja
- adekvatno pružanje osobne asistencije
- dostupnost inkluzivnog obrazovanja i osposobljavanja
- jednake mogućnosti zapošljavanja
- neovisno zagovaranje i samozastupanje
- dostupnost usluge *Peer Counselling*.

Rad od kuće

Od 26. listopada HUPT-ov ured je prema naputku Nacionalnog stožera civilne zaštite RH privremeno zatvoren, a za daljnju komunikaciju dostupni smo preko e-maila na adresi: hupt@hupt.hr.

Šaljemo nekoliko savjeta iz *Lifehack.org* za sve koji su se pogođeni epidemijom korone našli u situaciji rada od kuće.

- Imajte uobičajeno radno vrijeme – naravno, kada radite od kuće, ograničeni ste na virtualnu komunikaciju te je najvažnije da redovito, osobito u jutarnjim satima rješavate mailove i pozive, da pazite na dogovorene sastanke te da ste ažurni u komunikaciji s vašim uredskim timom kako biste odgovorili svima unutar Vašega radnog vremena. Jedan od najvažnijih savjeta za rad kod kuće jest da Vaš radni i osobni život budu razdvojeni, što Vam pomaže da ostanete produktivni dok ste na poslu i smanjuje stres kad niste.
- Ispunirajte svoje radne zadatke – za svaki dan na početku radnog vremena sastavite popis obveza koje ćete napraviti danas. Ako mislite da danas nema toliko posla, razgovarajte s vašim radnim timom i sigurno ćete naići na problem koji treba riješiti još danas. Svakako, važno je odrediti prioritete, za slučaj da ne stignete sve obaviti za taj dan. Najkompliciranije zadatke rješavajte kada imate najviše energije.
- Ne zaboravite uzeti kratke pauze – jedno istraživanje iz 2011. godine Sveučilišta u Illinoisu pokazalo je da su radnici koji bi napravili dvije kratke pauze ostali dosljedno produktivni kada bi dobili određeni zadatak za izvršenje, no kada je riječ o grupi koja nije uzela pauzu, „učinak je značajno pao tijekom zadatka“. Ova je studija u skladu s idejom da je mozak izgrađen kako bi prepoznao promjene i reagirao na njih i sugerira da dugotrajna pažnja na jedan zadatak zapravo koči izvedbu. U održavanju pažnje može Vam pomoći tzv. Pomodoro metoda (25 min obavljate jedan zadatak – pomodoro, pa uzmete pauzu od 5 min, a nakon 4 pomodorosa uzmete dužu pauzu od 15-30 min, pa sve ponovite).
- Odredite jedno mjesto za rad – odaberite mjesto u stanu gdje vam nitko neće smetati, svakako pazite da to ne bude pored kreveta ili u kuhinji, jer bi vam to lako moglo odvući pažnju s posla koji obavljate. Jedan od najboljih savjeta za rad kod kuće jest pokušati uvijek raditi iz iste prostorije, stola ili stolice kako biste svom mozgu rekli da je vrijeme za posao, a ne za opuštanje.
- Ne zaboravite na socijalizaciju – jedna od najboljih stvari u radu u uredu jest potencijal za suradnju i socijalizaciju. Ne morate ovo izgubiti samo zato što radite od kuće. Kada učite kako raditi od kuće, pokušajte barem nekoliko puta tjedno popričati s kolegama, bilo e-poštom, telefonom, Skypeom ili čak osobno. Međusobna podrška važan je faktor produktivnosti i zadovoljstva s poslom.

Premještanje Vašega radnog okruženja u Vaš dom predstavlja izazov, ali s nekoliko jednostavnih promjena u vašoj rutini i prostoru vidjet ćete da i dalje možete imati produktivan radni dan. Isprobajte neke gore navedene savjete o radu kod kuće i pronađite ono što odgovara Vama i ljudima oko Vas.

Gostovanje u emisijama

Manda Knežević gostovala je 7. svibnja u emisiji Z1 Televizije *Isti smo* na temu udruga osoba s invaliditetom u vrijeme pandemije koronavirusa.

Ovdje smo vidjeli koliko smo nespremni za osobe s invaliditetom u izvanrednim situacijama. Udruge OSI koje se bave socijalnim uslugama, a to je u najvećem dijelu usluga osobne asistencije, koja je itekako bitna, premda ne spada u zdravstveni sustav i ovog trenutka djelatnici i korisnici osobne asistencije – ostali su u čudu. Udruge su dobivale upute od Ministarstva, međutim sve upute su se odnosile na ustanove socijalne skrbi te nisu spomenuli osobe koji su potpuno same s asistentima. Važno je reći kako se zaštititi jer su građani nisu znali kako da postupaju, moguće je da neki asistenti žive i u drugoj županiji od mjesta rada, a da ne govorimo o onim specifičnostima koje OSI moraju zadovoljavati svakodnevno kao što su primjerice odlazak u bolnicu zbog zamjene katetera, na pretrage za neku kroničnu bolest, ako si u akutnom stanju i slično. U ovom slučaju OSI jesu rizična skupina na koju se treba osvrnuti kako im pomoći. Osim COVID-19 tu je bio i potres u Zagrebu. Tu postoje i drugi oblici izolacije za pojedine OSI – primjerice, gluhe osobe gotovo nisu mogle ni pratiti poruke i upute Stožera. Ovo je pokazatelj koliko je sustav zakazao kada se desi krizna situacija, ljudi su ostajali bez asistencije i bez podrške. Posebice je rizično odlučiti se ići liječniku te tražiti podršku kada ju često osobe nisu mogle ni dobiti.

Novi predsjednik HUPT-a: Bojan Hajdin

Pozdrav svim članovima i čitateljima. Zovem se Bojan Hajdin, rođen sam 17. prosinca 1983. u Zagrebu. Do svoje 18. godine živio sam u Vrbovskom, gdje sam išao u osnovnu školu, dok sam prirodoslovno-matematičku gimnaziju završio u Delnicama. Nakon završene srednje škole upisujem Fakultet za hotelski i turistički menadžment u Opatiji. Kako sam iz poduzetničke obitelji, tijekom studiranja radio sam razne poslove, od

konobarenja do kombi dostave. Moja obitelj je u Vrbovskom otvorila kafić „Ž“ 1986. godine koji još uvijek radi. Jedno vrijeme smo imali pizzeriju i restoran, ali smo ih zbog krize 2008. zatvorili. Duboko se nadam da će „Ž“ preživjeti i ovu krizu. Nakon što sam diplomirao 2008. godine, okušao sam se u radu na kruzeru. Kruzer je bio prva dva mjeseca u Europi (Sredozemlje), a kada je kod nas zahladilo, u listopadu smo otplovili na Karibe i

Bahame gdje smo imali kružna putovanja. Ugovor je trajao 7 mjeseci, a to je bilo jedno predivno životno iskustvo, no ipak sam odlučio ostati u Opatiji i nastaviti graditi karijeru u Hrvatskoj. Čim sam se vratio, zaposlio sam se kao voditelj ključnih kupaca u *Gastro grupi* jer me oduvijek privlačila prodaja. U tom smjeru su bili i moji sljedeći poslovi, tako sam nastavio prodaju u PVC stolariji, vodio sam restoran i noćni klub u Opatiji, pa sve do prodaje u METRO-u i na kraju kao direktor u *Agrokoru*, tj. *Rotodinamicu* za prodajno-distributivne centre u Umagu i Poreču. Nastradao sam 2014. godine u prometnoj nesreći i posljedica je paraplegija. Operiran sam u Rijeci i ubrzo sam otišao na rehabilitaciju u Varaždinske toplice. Odmah po dolasku u toplice doživio sam masovnu plućnu emboliju, tako da je moja rehabilitacija bila usporena. Prava vrijednost Varaždinskih toplica bili su njihovi zaposlenici za

koje imam samo riječi hvale. Jako sam sretan što je napokon potpisan ugovor s izvođačima da ćemo od 2022. moći ići na rehabilitaciju u novi Spinalni centar. Ponosni sam tata svoje Maše koja mi je inspiracija i snaga. Ove godine je krenula u prvi razred u Rijeci gdje živi s mamom, dok sam se ja nakon rehabilitacije vratio u roditeljsku kuću u Vrbovsko. Pravo privikavanje na novi život uvelike mi je olakšala podrška obitelji kao i prijatelja, bez kojih rehabilitacija ne bi bila moguća i mogu reći da sam zadovoljan svime što sam postigao, no uvijek ima prostora za napredak. Velika podrška mi je i djevojka s kojom sam u sretnoj vezi.

Ubrzo sam se odlučio i profesionalno rehabilitirati pa sam se okrenuo svojoj staroj strasti, informatici i nakon završenih tečajeva zaposlio sam se u jednoj informatičko-telekomunikacijskoj tvrtki. Educirao

sam se i dalje i odlučio otvoriti svoju tvrtku povezanu s informatikom koju danas uspješno vodim. Oduvijek sam volio obarati ruke, no nikada profesionalno, i kada sam čuo da postoji klub za osobe s invaliditetom odmah sam krenuo s treninzima i pripremama. Prvo natjecanje je bilo Prvenstvo HR gdje sam osvojio drugo mjesto na lijevu i desnu ruku te sam dobio poziv u reprezentaciju. Svoje mjesto u reprezentaciji opravdao sam 5. mjestom na Europskom prvenstvu koje se održalo u Grčkoj i 6. mjestom u Rumunjskoj. Posebno sam ponosan na Svjetski kup ZG STRONG gdje sam osvojio drugo mjesto na desnu i treće na lijevu, kao i na *Judgment day*, Svjetski kup u Budimpešti, gdje sam osvojio 2. mjesto na desnu i lijevu ruku. Svake godine odlazim na svima nam poznatu utrku

Wings for life u Zadar, gdje svake godine pomičem ljestvicu s odvoženim kilometrima. Trenutno sam na 19 km, a želja mi je sljedeće godine prijeći 20 km, jer što želja zna što je nemoguće?! Oduvijek sam volio pomagati, bio sam aktivan na društvenim mrežama te na taj način, što uživo,

što virtualno upoznao puno članova na čiji sam se nagovor kandidirao za predsjednika HUPT-a i pobijedio. Koristim poslovno iskustvo koje sam stekao radeći u velikim kompanijama i siguran sam da ću opravdati povjerenje koje mi je dano. Ekipe u HUPT-u je odlično uigrana, strastvena i pravo je zadovoljstvo biti u takvom okruženju. Ova godina nam je svima bila izazovna, ali mi smo naviknuti na to i vjerujem da se uskoro vraćamo na staro, tj. na još bolje. Želja mi je aktivirati što više članova u radu lokalnih udruga, kao i poticati osnivanje lokalnih udruga na područjima gdje ih nema. Ovo je ukratko od mene, a djela će pokazati ostalo.

PLATFORMA 50+

HUPT je partner na projektu *Platforma 50+*

Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH) potpisala je 28. listopada s Ministarstvom Zrada, mirovinskog sustava i socijalne politike i Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekt **Platforma 50+** koji se financira iz Europskog socijalnog fonda.

Projekt je to koji uključuje čak 11 partnera saveza udruga osoba s invaliditetom: Savez društava distrofičara Hrvatske, Hrvatski savez udruga invalida rada, Hrvatski savez udruga osoba s intelektualnim teškoćama, Hrvatski savez gluhih i nagluhih, Savez civilnih invalida rata Hrvatske, Savez društava multiple skleroze Hrvatske, Hrvatski savez udruga osoba s tjelesnim invaliditetom, Savez udruga za autizam Hrvatske, Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara, Hrvatski savez slijepih i Hrvatski savez gluhoslijepih osoba „Dodir“ te jednu akademsku instituciju – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet (ERF).

Samo ime projekta **Platforma 50+** odnosi se na 50 članaka Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (KPOSI) koju je Hrvatska ratificirala još 2007. godine, što je i temelj za Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u Hrvatskoj. KPOSI osigurava osobama s invaliditetom punopravno i ravnopravno uživanje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Kako bi se KPOSI, tj. Nacionalna strategija mogla primjenjivati u potpunosti, potrebni su sustavni mehanizmi i mehanizmi praćenja, a upravo se ovim projektom umrežavanja saveza udruga OSI i akademske zajednice stvara uvjet za razvoj, praćenje i provedbu javnih politika od interesa za osobe s invaliditetom u Hrvatskoj. Ciljevi ovog projekta su:

Ojačati društveni utjecaj organizacija OSI u zaštiti prava i poboljšanju kvalitete života OSI u RH

Ojačati partnerstvo i suradnju organizacija osoba s invaliditetom, akademske zajednice i javnog sektora

Ojačati kapacitete organizacija OSI za povećanje utjecaja na proces donošenja odluka, praćenje i izradu javnih politika od važnosti za OSI

Projektom se planira ostvariti slijedeće rezultate: 11 organizacija koje sudjeluju u aktivnostima izgradnje kapaciteta relevantnih za njihovo područje rada, 6 provedenih ispitivanja javnog mnijenja i potreba društva, pridruživanje najmanje 6 organizacija civilnog društva i drugih dionika iz različitih sektora u tematsku mrežu do završetka projekta, 3 provedena znanstvena istraživanja, 6 objavljenih znanstvenih članaka, 6 provedenih analiza društvenog utjecaja predloženih intervencija, 2 objavljena stručna članka, 6 održanih strukturiranih dijaloga svih dionika i donositelja odluka te 6 izrađenih smjernica za razvoj javnih politika utemeljenih na dokazima.

Platforma 50+ traje tri godine (do 27. listopada 2023. godine), a ukupni iznos projekta je 3.459.128,79 kuna. Voditeljica projekta je Marica Mirić, potpredsjednica SOIH-a.

IZVJEŠĆE O RADU PRAVOBRANITELJA ZA OSOBE S INVALIDITETOM 2019.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom Anka Slonjšak podnijela je Hrvatskom saboru godišnje izvješće o radu za 2019. te je o tome provedena glavna rasprava 9. listopada 2020. u Saboru.

U Registru osoba s invaliditetom Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo na dan 23. siječnja 2020. registrirano je

496.646 osoba s invaliditetom, od čega su 39,6 % žena te 60,4% muškaraca. U odnosu na 2018. godinu, zaposleno je 11.610 osoba s invaliditetom, što je 774 osoba više nego u prethodnoj godini. S obzirom na to da je broj OSI u radno aktivnoj dobi 211.078, udio zaposlenih OSI na tržištu rada je i dalje nizak.

Prema izvješću, POSI navodi da je u godini došlo do neznatnih kvalitetnih pomaka u politikama usmjerenim prema osobama s invaliditetom. Posebno je vidljiv nedostatak sustavnih rješenja usmjerenih na posebne kategorije osoba s invaliditetom, kao što su osobe s mentalnim i intelektualnim oštećenjima, osobe s autizmom, roditelji s invaliditetom, djeca s teškoćama u razvoju najranije dobi. Što se tiče donošenja zakonodavnih akata, unatoč obećanjima vladajućih, u 2019. godini nisu doneseni Zakon o inkluzivnom dodatku, Zakon o osobnom asistentu, ni novi Zakon o socijalnoj skrbi. Definicija „razumne prilagodbe“ nije u raznim područjima u zakonodavstvu dobro definirana, još nisu stvoreni preduvjeti za neovisno življenje i život u zajednici, vidljiv je problem manjka deinstitucionalizacije, nedovoljne prilagođenosti u obrazovanju, a zagovaračka uloga udruga OSI slabi (sastanci s vladajućima radi poštivanja forme).

POSI zaključuje da u proteklom razdoblju nije bilo prave usmjerenosti na krajnje korisnike te da model ljudskih prava nije u cijelosti shvaćen ni implementiran u zakonodavstvu i javnim politikama tako da OSI ostaju žrtve nejednakosti, bez očekivanja njihovog doprinosa društvu u cjelini.

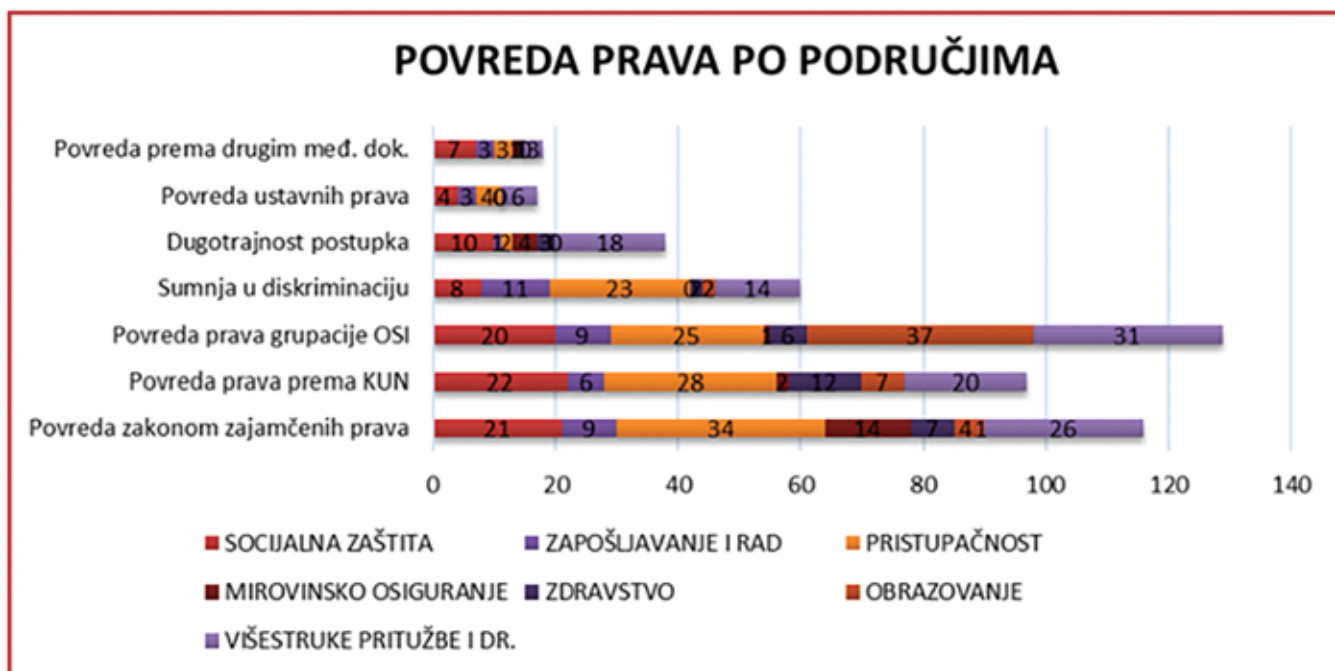
Od ukupno 2.172 obraćanja građana, u sljedećem Grafikonu 2. prikazano je 2.139 po područjima zaprimljenih od pravnih i fizičkih osoba (u 33 nije bilo postupanja), a po kojima je Pravobraniteljica postupala u 2019. godini.

Grafikon 2. Obračanja građana po područjima

INICIJATIVE	AKTIVNOSTI
Propisi (zakonski i podzakonski akti, planovi, strategije)	u 32 propisa, 45 mišljenja i prijedloga
Opće preporuke i mišljenja	70
Preporuke - pojedinačni predmeti	295 preporuka odnosilo se na 202 pritužbe
Sastanci	81
Obilasci	46
Priopćenja i reagiranja	52
Anketna ispitivanja	zdravstvo, zapošljavanje, pristupačnost
Požurnice tijelima	123

Tablica 4. Inicijative i aktivnosti Pravobraniteljice u 2019. godini

Grafikon 1. Prikaz utvrđenih povreda prava po područjima u 2019. godini

	2019. godina (na dan 31.1.2019.)	2020. godina (na dan 31.1.2020.)	Povećanje 2020/2019
Korisnika prava oslobađanja plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta koja se plaća pri registraciji osobnog automobila (broj) - godišnja naknada	25.294	30.500	5.206
Korisnika prava oslobađanja plaćanja cestarine za uporabu autocesta i objekata s naplatom, primjerice most, tunel, vijadukt i sl. (broj) - cestarina	11.898	14.273	2.375
Korisnika ostvarivanja oba prava (broj)	11.604	13.937	2.333

Tablica 14. Komparativni prikaz 2019.-2020. korisnika prava

Laura Lovošević

Kada si se počela zanimati za modni svijet?

Pa zapravo me nikada to nije pretjerano zanimalo, tek kada sam upisala srednju školu za modu i dizajn. Postalo mi je na neki način zanimljivo, budući da sam imala dara za crtanje nije mi bilo teško savladati modne predmete. Uz podršku profesora i njihovog načina predavanja, zbog čega im danas zahvaljujem za to što su mi dali slobodu i uvidjeli koliko se trudim, te prijatelja koji su sve češće ispitivali za modni savjet, osjećala sam se ugodno i samopouzdana u toj sferi...

Gdje si i kako pronašla modnu agenciju i kako si to uspjela unatoč predrasudama i slabom tržištu?

Jednog dana sam se odlučila instalirati *Instagram*, iako nisam voljela visjeti po društvenim mrežama smatrajući da mi to ubija kreativnost i oduzima vrijeme za učenje, no duboko u sebi sam maštala kako ne bi bilo loše upotrijebiti

svoje znanje i trud za taj posao, znanje koje sam stekla u srednjoj školi i skrivene vještine kako procijeniti što je estetski pogodno u tom poslu. Shvatila sam kako je to dobra platforma za promoviranje, a i zabavu. Zanimalo me čime se sve osobe s invaliditetom bave i postoje li modne revije s osobama u kolicima. Istraživala sam na temelju završnog rada gdje sam obrađivala temu umjetnosti dijelova tijela i tako sam pronalazila osobe koje su danas jako puno postigle s protezama, cerebralnom paralizom ili u kolicima i shvatila da se u svijetu počeo polako buditi interes i tržište za to. Moji bližnji su također pratili moje interese i željeli mi biti poticaj u svakom segmentu. Počeli su pratiti profile na *Instagramu* koje sam i ja pratila i zajedno sa mnogom dijeliti mišljenja. Tako su me obavijestili da je izašao *casting* jedne inkluzivne modne agencije koja traži nove modele. Uspjela sam angažirati prijateljicu oko fotografija i nakon toga im poslala. Trebalo je nekoliko dana da mi odgovore jesu li me primili ili ne. Imala sam osjećaj da je to „to“... ako ništa, idem dalje,

mogu biti i influencerica ili ganjati nešto treće. Ali uspjela sam, svidjele su im se fotografije i moj izgled te su mi poslali ugovor.

Na koliko revija si sudjelovala i u koje si gradove bila pozvana?

Do sada nisam bila na toliko revija, samo dvije: u Rimu i Milanu, toliko ih se dosad otkada sam u agenciji i odvijalo. Ponovno je bio *casting* za reviju u Dubaiju, za koji sam prošla, no spletom okolnosti i njihovih zakona revija je bila otkazana. Super je to što agencija plaća kompletni smještaj i put, tako da mi to dođe kao zabava. Upoznaš različite ljude iz raznih dijelova svijeta, stekneš prijateljstva, naučiš ponešto novog. Tako sam do sada iskusila samo dvije, ali vrijedne revije. Nažalost, ove godine radi otkazanih putovanja i svega što je zastalo u svijetu nisam sigurna hoće li ih biti, tek sljedeće godine, nadajmo se. Razmišljam možda u Hrvatskoj nešto organizirati s našim dizajnerima ili napraviti svoju reviju, ali to u nekoj ne tako bliskoj budućnosti – ili tko zna, sve se može sutra promijeniti.

Kako si se osjećala i što te se najviše dojmilo u tom poslu?

Jako je zanimljivo sudjelovati, vidjeti kako to sve funkcionira. Najviše sam pratila organizaciju, frizere, vizažiste, učila komunicirati i surađivati s dizajnerima prije revije kako bi bilo sve „po špagi“ i izbjeći nervozu, opustiti ljude oko

sebe i najvažnije: držati osmijeh! Ništa mi nije bilo teško, što god su mi zadali. Ponekad sam se držala po strani, bila neutralna i promatrala ostale. Zanimalo me kakvi su muški i ženski modeli, kakve koji dizajner traži, što očekuju od tebe, kako se trebaš ponašati i držati, koja boja kose, tena i ostalih detalja najbolje prolazi i što je najtraženije. Putovanja su najstresnija od svega, ulazak u avion i vlak, tko će me dočekati, hoću li se snaći ili ću slučajno zalutati i zakasnuti. Sve što se odvija ondje nije ništa u odnosu na strah pred preprekama. No, shvatila sam da ima puno dobrih ljudi koji će uskočiti kada zapneš, bez obzira na jezične barijere.

Sjećaš li se nekih zanimljivih situacija?

Da! Jer da nema toga, ne bi mi se dalo vraćati i pristajati na komplicirana putovanja avionom. Društvo s kojim sam se sprijateljila je otkačeno i vole riskirati. Super mi je što svatko od njih ima talent i u raznim situacijama podigne atmosferu. Prijatelj iz Argentine Eric zna svirati klavir. Kad smo stigli u hotel *St. Regis Rome* u Rimu, svi smo uletjeli unutra kao horda, nas 15 u kolicima, a ljudi koji su sjedili na otmjenim stolcima i ispijali kavu vjerojatno su doživjeli šok; on je sjeo za klavir u tom velikom predvorju i odsvirao *Una Mattina*, svi smo mu se pridružili i

kad je završio počeli smo tipkati po tom klaviru i stvarali užasne zvukove te zapljeskali zajedno. Kasnije, za vrijeme proba i oblačenja, sjela

sam s curama u tom raskošnom hodniku, cijeli taj donji dio predvorja je bio otvoren i mogao si slobodno šetati, vidjela sam šank u daljini i pomislila: zašto ne, idem pitati za čašu vina, da razbijem malo tremu! Konobar me nudio raznim skupim vinima, nisam pitala za cijenu, ionako je besplatno, natočio je i šmugnula sam. Poslije kad su me vidjeli ostali i oni su htjeli, ali je bilo kasno, morali smo stajati u redu, tako da su svi pili iz moje čaše. Nakon revije dogovorili smo se za izlazak pa smo završili u *gay villageu*, među nama je bio jedan dečko sa Šri Lanke koji nije znao di smo došli pa kad je vidio *drag queen*se počeo je biti homofobičan i bježati od svakoga, čak je pobjegao s nama curama na WC da nam drži stražu, umirala sam od smijeha, teško je govorio engleski pa je to zvučalo još smješnije. Prvog jutra u hotelu ustala sam u 6, pojela doručak i izašla van na jutarnju kavu. Godi mi to ujutro kad bar na pola sata mogu biti sama, tako sam navikla. Konobar je stigao, sjedila sam sama pa me upitao otkuda sam, kad sam rekla da sam iz Hrvatske odmah je rekao da je to pretpostavio zbog naglaska i da je to tipično za nas Balkance. Kasnije su se drugi pridružili. Rekla sam da ću im donijeti domaće rakije sljedeći put i nisu

zaboravili, svaki put me podsjetite na to kada se čujemo.

Jesi li i dalje u kontaktu s ljudima koje si upoznala ili stekla veće prijateljstvo?

Jesam, najviše sam se sprijateljila s Poljakinjom, pokušale smo se razumjeti i pogađati riječi govoreći svaka na svom jeziku. Bilo nam je naporno slušati te germanske jezike pa smo se prebacile na naše... Tu su još prijatelji iz Italije, Francuske, Novog Zelanda, Argentine i Nizozemske... Zapravo, ostala sam u kontaktu više-manje sa svima, voljeli bismo da se ponovno možemo okupiti i družiti, da imamo više dana na raspolaganju i slobodnog vremena.

Misliš li da su revije s osobama s invaliditetom promijenile modni svijet?

Svakako, smatram da smo u početku bili jako rizični, nismo znali koliki će to utjecaj ostaviti, hoće li se poslije toga išta promijeniti. Međutim, nakon nas ili u isto vrijeme otvarale su se nove agencije u drugim zemljama, danas aktivno sudjeluju i uključuju nove osobe, sve više su prepoznatljivi i drugi ljudi više čuju za nas „u

kolicima“ da možemo raditi poslove koji više nisu neostvarivi radi mentalnih i arhitektonskih barijera. Moda je jako važan segment u našem životu i to je veliko tržište, ne samo da su i oni imali koristi od nas što se tiče promoviranja određenih dizajnera koji su se htjeli istaknuti među masom, zaraditi i ostalo, iako su možda dali samo mali dio doprinosa da se osobe s invaliditetom zadovolje i da glavni kažu: „Eto, dali smo vam, možete biti ravnopravni, niste potlačeni, samostalan život, bez barijera“ i slično. Mi smo iskoristili za svoje dobro činjenicu da sve što je danas čudno i estetski ružno s vremenom postane „normalno“ i „lijepo“. Kao i svi modni trendovi nekoć, tako i mi u kreativnom i dizajnerskom svijetu stvaranja prihvatljivog okolini radimo na tome da ljudi prihvate i naviknu se, tako i mi postajemo slobodni, zadovoljni i sa svim pravima za buduće generacije. Iskoristimo to putovanje – makar se ni ne odvozali po pisti, proputovali smo svijet, stavili pokrivalo za glavu dizajnera *Lady Gage* – i to je velika stvar za ono što slijedi kasnije.

UPiT Osijek u 2020. godini

Tekst: Danijel Balažić

Usluga osobne asistencije

Našoj Udruzi je godina krenula dosta turbulentno. Jedna osječka udruga nije razvila dovoljno kapaciteta te je nakon prve godine odustala od provedbe projekta pružanja usluge osobne asistencije. Devet korisnika je ostalo bez asistenata. Isto toliko asistenata bez ugovora o radu. Sve u svemu, jedna nimalo sjajna situacija. Znajući koliko je tim ljudima bitna pomoć koju su dobivali, prihvatili smo poziv Ministarstva i u naš ugovor uvrstili i tih novih 9 korisnika i osobnih asistenata. S obzirom na to da smo uigrana ekipa, prihvatili smo izazov i već sredinom siječnja, samo nekoliko dana nakon upoznavanja s problemom, potpisali nove ugovore o suradnji s korisnicima i ugovore o radu s osobnim asistentima. UPiT trenutno pruža uslugu za ukupno 38 korisnika. U trenutku nastajanja ovog broja časopisa u tijeku su i pripreme za ugovaranje treće godine nacionalnog projekta i novog projekta financiranog iz Europskog socijalnog fonda u trajanju od 20 mjeseci, tj. do 30. lipnja 2022.

UPiT 2Go

Udruga je prvi put postala korisnik trogodišnjeg programa Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u okviru Poziva *Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga koje pružaju udruge* za razdoblje 2020. – 2023. Zahvaljujući ovom programu dogodile su nam se neke dobre stvari kojima smo težili mnogo godina unazad. Zaposlili smo jednu članicu koja je osoba s invaliditetom, zaposlili smo vozača i kupili smo kombi. Napominjem da samo vozilo nije kupljeno sredstvima projekta, jer to pravila natječaja nisu dopuštala, ali se njima financira sve ostalo: servis, održavanje, registracija, osiguranje i gorivo za vozilo te plaće vozača, dispečerice i administrativne radnice. Cilj projekta je pružanje usluge neformalnog prijevoza osobama s invaliditetom koje koriste ortopedsko pomagalo na relacijama koje nisu pokrivena nekim drugim pristupačnim prijevozom. Usluga je dostupna članovima Udruge, ali i drugim osobama s invaliditetom, neovisno o pripadnosti udruzi. Aktivisti Udruge su sami usvojili *Pravilnik o korištenju kombi vozila* u kojem je precizirano tko, kada i pod kojim uvjetima može koristiti kombi. Provedbom ovoga projekta nadogradili smo postojeće usluge koje pružamo u zajednici, a nadamo se da time podižemo razinu životne kvalitete osobama s invaliditetom koje žive u ovom dijelu Hrvatske.

Ribolov za zdravlje

Već treću godinu zaredom Udruga organizira ribolovno natjecanje za osobe s invaliditetom. Sudionici su bili natjecatelji iz pet županija, a s pratnjom okupilo nas se više od sedamdeset. Cilj natjecanja je promovirati pristupačne ribolovne lokacije, turističko/ugostiteljske kapacitete u Osječko-baranjskoj županiji i poticati osobe s invaliditetom na boravak u prirodi u svrhu podizanja razine psihofizičke kondicije i zdravlja. Priprema natjecanja uvijek obuhvaća uspostavu kontakta s lokalnim organizacijama Crvenog križa i lovačkim/ribolovnim društvima, čime stvaramo pretpostavku djelovanja i pomoći našim članovima u slučaju elementarnih nepogoda i katastrofa. Ovogodišnje je natjecanje održano u Kopačevu, a financiralo ga je Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u okviru jednokratne financijske podrške za 2020. godinu. Članovi Udruge su sudjelovali na još nekoliko natjecanja: na jezeru Torčec u organizaciji Udruge „Bolje sutra“ iz Koprivnice i na jezeru Budakovac u organizaciji Udruge osoba s invaliditetom Virovitica. Dan proveden u prirodi je neprocjenjiv! Tko ne vjeruje – neka proba!

Sport

Već smo u ranijim brojevima pisali o našim članovima koji treniraju neki sport. Osim sportskih ribolovaca imamo ljude koji se bave boćanjem, kuglanjem, karateom. Ovaj put donosimo priču o našem članu Marinu Županoviću koji je, osim što je dobar i u nekim već nabrojenim sportovima, odlične rezultate postigao i u paraatletici. Napominjemo da je Marin bio državni prvak u motociklizmu te da je paraplegičar postao prilikom nesreće na moto-utrci. To da je izvrstan u paraatletskim bacačkim disciplinama otkrio je gotovo slučajno, na

međunarodnom natjecanju 2019. godine u Zenici u bacanju kugle, koplja i diska. Tada, praktički nakon prvog susreta s ovim rekvizitima, osvaja zlatnu medalju u disciplini *koplje*, u konkurenciji velikog broja natjecatelja koji ovaj sport treniraju godinama. Ova godina je Marinu trebala otvoriti put možda čak za plasman na Paraolimpijske igre. Zbog pandemije koronavirusa većina natjecanja je otkazana, tako da će Marin čekati neku novu priliku. Na Državnom prvenstvu, praktički jedinom službenom natjecanju u RH u 2020. godini, ponovno postiže zapažen rezultat i u mješovitoj, po njega nepovoljnijoj kategoriji natjecatelja, osvaja drugo mjesto u disciplini *kugla* te u svojoj kategoriji postiže državni rekord: 15,92 m u disciplini *koplje*. Marinu poželimo puno budućih uspjeha. Nadajmo se da će ova priča potaknuti neke da iskušaju svoje potencijale.

Naši aktivisti

Odlučili smo da ćemo počevši od ovoga broja časopisa HUPT-a u svakom sljedećem broju predstaviti jednog člana koji aktivno sudjeluje u radu naše Udruge. Priču o Draženu Kaltenbacheru iz Orahovice donosi naša članica Dobriila Maričić.

S radošću sam prihvatila ovaj zadatak – predstaviti našeg Dražena Kaltenbachera, jer je vrlo zanimljiv kao osoba i smatram ga prijateljem. Naravno da tu postoji i opasnost da ga ne predstavim u potpunosti, jer gledam srcem.

Dražen je tetraplegičar od 1984. zbog skoka u vodu na glavu, za vrijeme rukometnih priprema u Mađarskoj, na Balatonskom jezeru. Imao je tada 16 godina. Nakon 4 godine (tad se moglo tako) rehabilitacije u Stubičkim toplicama vraća se kući i pokušava si osmisliti život. Godine 1996. završava

ekonomsku školu i nekoliko informatičkih prekvalifikacija koje su mu naknadno pomogle.

Dražen živi u slikovitoj Orahovici, od 2006. godine član je UPIT-a, čije je sjedište u Osijeku. O tome kako je došao u Udrugu kaže: „Splet okolnosti, ali nikad nisam požalio jer sam upoznao puno zanimljivih i dobrih ljudi kojima nikad nije teško potruditi se i nešto učiniti za druge.“

Godine 2010. završio je tečaj za web dizajn i otkada je u UPIT-u uređuje web stranicu Udruge. Često ćete Draženove objave naći i na Facebook stranicama UPIT Osijek ili Osobni asistent. Pronalazi razne zanimljive filmiće o sportovima i sportašima u invalidskim kolicima, o prilagodbi vozila i opremi za kolica, o novotarijama korisnima za OSI...

Kad netko tko nije u našim cipelama (ili u našoj koži) čuje za nekoga da je tetraplegičar, pomisli da mu je život prazan i bez sadržaja. Dražen svojim životom demantira to mišljenje. Vrlo je društven i poznat dobrim ljudima u Orahovici. Nije mu problem kolicima se provozati do centra Orahovice na čašicu razgovora ili primiti goste u svoju kuću (a

njegova mama će odmah napraviti prefine kolače sa sirom). On je inicijator našeg sudjelovanja na Orahovačkim fišijadama i čobanijadama, gdje redovito kao Udruga osvajamo četvrto mjesto (ali uvijek se lijepo zabavimo).

U slobodno vrijeme voli gledati filmove, dobre serije ili sport. Obožava surfati bespućima interneta, pročitati poneku knjigu, informatički časopis, slušati dobru glazbu, otići na koncert...

Kako se suživio s invalidskim kolicima? Dražen kaže:

„Ha, haa, upoznao sam nekoliko dragih prijatelja koji su imali duži staž u kolicima i od njih naučio da poslije života ima života i da moraš igrati s kartama koje si dobio, a ne s onima koje bi volio da si dobio, jer s dobrima svi znaju igrati. Nikad me kolica nisu sputavala da mi život bude ispunjen događajima.“

S Draženom rado razgovaram i uvijek ima priču o nekom doživljaju iz toplica, iz bolnice, ili šetnje po Orahovici, s našeg susreta... Nekada me pričom nasmije do suza i uvijek je kraj pozitivan. Rekla sam da ću, kad budem imala vremena, zapisati njegove doživljaje i objaviti da drugima prenesem taj životni optimizam i dobrotu tog čovjeka. A mogu vam reći da bi se tu našlo i lijepih ljubavnih priča. Zašto ne?

Draženova poruka:

„Lako je igrati s dobrim kartama, ali dobiti partiju s lošima je zanimljivije.“

UPITIZ u 2020. godini

Tekst: Mladen Jurada

Zaposlili smo dva mlada člana

Sredinom travnja 2019. godine tadašnji predsjednik UPITIZ-a Željko Kladašan kaže da je preko prijateljice s Facebooka saznao da bi se tu negdje u Puli ili okolici trebalo otvoriti par radnih mjesta za osobe s invaliditetom. Reagirao je odmah i tražio dodatne informacije, dobio je broj mobitela koji smo nazvali. Dobili smo gospodina Dinu Babića koji se predstavio kao jedan od članova Udruge Istarskog eko muzeja iz Vodnjana.

Iznimno ljubazno daje nam iscrpne podatke o njihovom radu, međunarodnim volonterima, planovima za budućnost, o projektima ESF putem kojih bi na dvije godine zaposlili nekoliko osoba s invaliditetom na raznim poslovima (kuhar, recepcionar, administrator, trgovac, vrtlar i sl.). Odmah mu pričamo o našoj dvojici mladih članova E. Z. i S. K. Gospodin Babić, po glasu mlada osoba, pažljivo nas sluša, još pažljivije odgovara da nas razumije, nažalost mladih osoba s invaliditetom ima puno, kao i udruga osoba s tjelesnim invaliditetom, i svima treba dati jednake šanse. Kaže, zvali su i Zavod za zapošljavanje da na vrijeme mogu obavijestiti sve nezaposlene osobe s invaliditetom da im se jave kada bude natječaj.

Složimo se s izrečenim, ne damo se smesti i nastavljamo priču o dvama mladim simpatičnim dečkima i razlozima zbog čega je baš njima posao najpotrebniji.

Počinjemo od njihova stradavanja, kako su se našli u invalidskim kolicima, uvjetima života, sadašnjosti, budućnosti itd.

Kada smo završili priču, gospodin Babić nam preporučuje da naši dečki prate natječaje tijekom ljeta i da im se jave.

Ljeto već uvelike traje, pratimo natječaje, gospodina Babića zovemo otprilike svakih petnaestak dana. Znamo da smo dosadni, ali upornost nam je na zavidnoj visini, uostalom vrijeme je godišnjih odmora, možda nam je nešto promaklo, opravdavamo se sami sebi.

U drugoj polovici kolovoza u udruzi zvoni telefon, zove nas gosp. Babić i obavještava da je natječaj raspisan, traje još tri dana, naši dečki im se nisu javili, pa ako su zainteresirani za posao neka se jave nje govom kolegi. Ostavlja nam kontakt podatke, mi javljamo našim dečkima i nestrpljivo čekamo ishod. Par dana poslije dečki javljaju da su primljeni, počeli

su raditi u trgovini, sve im je novo, uhodavaju se, imaju organiziran prijevoz do Vodnjana koji je od Pule udaljen 11 km, zadovoljni su, a mi oduševljeni. Iz jednoličnosti i beznađa ispred njih se iznenada otvorio put života.

Sretni smo, ovo nam budi nadu u bolju budućnost svih osoba s tjelesnim invaliditetom.

U Istri spadamo u male udruge po broju članova, što nam je otegotna okolnost za dobivanje značajnih financijskih sredstava za rad udruge. Zbog toga smo prilično aktivni i prepoznatljivi u krugu udruge OSI u županiji.

Zapošljavanje dvojice članova za nas je veliki uspjeh i poticaj za budući rad.

Također smo zaposlili tajnicu u udruzi preko javnih radova koja je započela s radom 23. studenog 2020.

Imamo zaposlenu jednu gerontodomačicu od dodjeljenih sredstava iz grada Pule, te imamo zaposlena dva osobna asistenta na nacionalnom projektu.

SOZ i 2020.

Tekst: Janko Ehrlich-Zdvořák

Dakle, 2020. godina je trebala početi s toliko optimizma, pogotovo zato jer 20-20 jako lijepo zvuči, no ispalo je kako je godina jedan beskonačni niz nevolja, poput *Groundhog Day*, u kojem glavni junak dok se ne oslobodi svoje cinične arogancije zapravo ne izlazi iz uklete petlje ponavljanja istog događaja.

Je li to pouka i za nas?

Ova, 2020. godina, za Spinalne ozljede Zagreb je u većem dijelu godina propuštenog života, jer jednu od naših najvažnijih aktivnosti, a to je *peer counselling*, zbog *epidemiološke* situacije nije bilo moguće osim u samom početku godine uopće izvesti, i moramo s velikim žaljenjem konstatirati kako se zbog nabacivanja rješenja koja razni *eksperti* olako daju, zbog nesnalaženja cijelog niza *institucija sustava*, mi zapravo imamo stanje u kojemu je cijela jedna generacija ljudi u svojem najtežem životnom razdoblju potpuno odrezana od vanjskog svijeta – nisu imali niti doticaj sa svojim bližnjima, niti s ljudima jednakima sebi koji su mogli biti na održavajućoj rehabilitaciji, niti s ljudima koji bi im došli dati podršku i savjet. Koliko je to tragična situacija, tek će se vidjeti po povratku tih ljudi u svoje domove i nakon nekoliko godina kad ti ljudi

budu snosili posljedice toga što su u takvim trenucima bili potpuno izolirani od bilo koga tko bi im mogao dati savjet i nadu. Ipak, moramo spomenuti kako je barem ljubaznošću osoblja na Spinalnom odjelu u Varaždinskim Toplicama gdje se takve osobe rehabilitiraju omogućeno da im se naši tiskani materijali podijele pa će, nadamo se, barem to biti nekakva mogućnost da počnu nalaziti sebe u dogledno vrijeme kad se vrate kući. Spinalne ozljede Zagreb sad su već u završetku druge godine provedbe osobne asistencije za osobe koje su prijavljene u projektu koji financira Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike te time ulazimo u treću godinu

koja je završna u ciklusu i nastavljamo s redovitim programom osobne asistencije.

Osobna asistencija koja se financira putem Europskog socijalnog fonda također je u završnoj godini provedbe ciklusa te smo se ovog ljeta prijavili na dugo očekivani natječaj za nastavak projekta, i vjerujemo kako naši korisnici mogu biti dovoljno mirni jer ćemo dalje nastaviti ovaj hvale vrijedan projekt koji omogućuje da naših 17 korisnika ima osobnu asistenciju točno i svaki dan.

Spinalne ozljede Zagreb su ove godine imale i obvezu održavanja izborne skupštine, 3. lipnja 2020., na kojoj su izabrani Roman Baštijan, Davor Krog, Denis Marijon i Tatjana Varga u Upravni odbor te Janko Ehrlich-Zdvořák za predsjednika. Nadzorni odbor čine Božana Dejanović, Ivana Smrečki i Ivan Strugar. Dosadašnja članica Upravnog odbora SOZ-a i donedavna predsjednica HUPT-a, Manda Knežević, nije se kandidirala za Upravni odbor SOZ-a, ali je posebnom odlukom predsjednika SOZ-a imenovana kao savjetnica za pitanja osoba s invaliditetom. Budući da je doprinos Mande Knežević toliko fundamentalno značajan za rješavanje problema osoba s invaliditetom u Hrvatskoj, u posljednjih nekoliko desetljeća, potpuno je razumljivo kako smo željeli i nadalje nastaviti *koristiti* njezino znanje i energiju za opći razvitak pokreta osoba s invaliditetom i politika koje su vezane za ovu populaciju. Teško je i zamisliti mnoge od danas potpuno

samo po sebi razumljivih prava koje ostvaruju osobe s invaliditetom, a za koje se Manda Knežević nije osobnim zalaganjem izborila. Njezin prerani odlazak će biti nenadoknativ gubitak za pokret osoba s invaliditetom u Hrvatskoj.

Drago nam je da smo imali priliku partnerskoj organizaciji UPITIŽ-u i našem dragom Mladenu Juradi kao novom predsjedniku udruge kontinuirano kroz više mjeseci kao zaposleniku SOZ-a na licu mjesta pokazati kako se vodi projekt ESF-a koji je UPITIŽ prijavio ove godine i nadamo se kako će se osnažena udruga ovim projektom još bolje izboriti za svoje korisnike.

Sudjelovali smo na nizu *online* savjetovanja, radionica i edukacija te se nadamo kako je ovo posljednji put da se na taj način izvode takve vrste događaja, pogotovo oni u kojima se zahtijeva ili je poželjna interaktivnost, budući da takva edukacija nije potpuna bez fizičke osobne interakcije na licu mjesta.

Spinalne ozljede Zagreb zahvaljuju za pomoć Gradu Zagrebu koji je nakon potresa u ožujku pomogao našim najugroženijim starijim članovima putem paketa pomoći, što je vrlo plemenita ljudska gesta koja je naišla na velike izraze zahvalnosti te nadalje zahvaljujemo i Gradu i Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, koji su našim korisnicima i asistentima putem donacija omogućili korištenje adekvatne zaštitne opreme.

KaSPIN u 2020. godini

Tekst: Martina Benić

KaSPIN je u 2020. godinu ušao s puno entuzijazma i idejama za nove projekte, ali nažalost pandemija izazvana koronavirusom zaustavila nas je u mnogim našim planovima.

U 2020. provodimo tri projekta. *Znanjem do uspjeha* je projekt financiran iz jednokratnih financijskih podrški za 2019. godinu Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

Projekt je započet u 2019., a zbog novonastale situacije izazvane pandemijom COVID-19 produljen je do 31. 12. 2020. kako bi se mogle provesti sve predviđene aktivnosti. Ovim projektom zaposlena nam je administrativna tajnica u uredu na puno radno vrijeme i održano je niz aktivnosti za zaposlenike i volontere udruge. Jedna od aktivnosti su petodnevne radionice u Rovinju gdje smo se uz rad družili, bolje upoznali i zajednički provodili slobodno vrijeme.

Drugi naš projekt *Osobna asistencija za osobe s invaliditetom; Budi aktivan – Budi uključen*

Projekt osobne asistencije financiran je iz EU fondova, a provođenje projekta započelo je početkom siječnja i traje 24 mjeseca. Uključeno je 20 korisnika u dobi 18 – 65+ s područja Karlovačke županije, Grada Zagreba, Istarske županije i Primorsko-goranske županije s najtežim stupnjem invaliditeta. Vrijednost projekta iznosi 2.495.600,00 kn i to je dosad naš najveći projekt.

Treći projekt *Postanimo jači!*

Projekt je financiran iz jednokratnih financijskih podrški za 2020. godinu Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

Također je njime osigurano uz kraći prekid zapošljavanje administrativne tajnice.

Jedna od aktivnosti projekta bilo je održavanje Okruglog stola s temom *Njega i skrb kod spinalno ozlijeđenih* koji smo održali 4. rujna povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba s ozljedama kralježnične moždine. Tako smo po prvi put obilježili Međunarodni dan osoba sa ozljedom kralježnične moždine u Karlovačkoj županiji uz velik odaziv svih pružatelja socijalnih usluga u Karlovačkoj županiji i veliku medijsku popraćenost.

Ovu prilično nesigurnu i premalo je reći čudnu 2020. godinu završit ćemo potpisivanjem još jednog projekta *Zaželi podršku* kojim ćemo zaposliti šest žena koje će pružati pomoć tridesetak starijih i nemoćnih osoba.

Također, nadamo se da ćemo u sljedećoj godini uspjeti ostvariti planove koji su odgođeni i da ćemo još više napredovati.

Novi predsjednik UPITIŽ-a i vrhunski strijelac

Tekst: Mladen Jurada

Svi već znaju da je Mladen Jurada novi predsjednik UPITIŽ-a, ali rijetko tko zna da je on aktualni državni prvak u streljaštvu i 15 godina neprekidno državni prvak u kategoriji SH1, disciplini R1 stojeći stav i nositelj aktualnoga državnog rekorda s pogođenih 611 krugova. Nekoliko puta proglašavan je za sportaša istarske županije, a jedne godine i u ekipi godine u HPO-u.

Svi me pitaju: zašto streljaštvo? Ne znam, nisam neki fan oružja. Mene zanima sport i rezultati, nikako lov i pucanje u ptice. Da budem iskren, to je jedini sport za koji sam na prvu rekao: „Ja to ne mogu!“, a okušao sam se u jako puno sportova i

u svima osvajao medalje na nacionalnom nivou. A to su atletika, vožnja sportskih kolica, polumaraton, kugla, koplje, disk, stolni tenis, plivanje, čak i skijanje na vodi. Ali htio sam nešto više, natjecanje na međunarodnim natjecanjima. Upravo se pokazalo da sam tome cilju nekako najbliži rezultatima u streljaštvu. Prije ozljede volio sam isto tako sve sportove i natjecanja, ali poslije ozljede trebalo mi je mnogo godina da se nađem u sportu gdje mogu biti najbolji. Proputovao sam jako puno s reprezentacijom u streljaštvu po svjetskim i europskim natjecanjima i po svjetskim kupovima. Teško se i sjetiti svih mjesta i država, ali neke od

nezaboravnih su bile Australija, Amerika, Engleska, Francuska, Njemačka, Španjolska, Srbija itd. Za predsjednika UPITIŽ-a, moram priznati, trebalo me nagovarati i sada sam zahvalan Mandici, Janku, Romanu i ekipi što su vidjeli potencijala u meni i uspjeli me nagovoriti. Naravno, i skupštini UPITIŽ-a što me izabrala za predsjednika.

Trebalo me nagovarati iz tog razloga jer nemam nekih ambicija da budem šef, a ako si predsjednik to moraš biti, to sam čak i nešto kasnije shvatio kad sam vidio da treba zapošljavati ljude, davati otkaze itd. Ja sam bio šljaker 34 godine, 30 godina u kolicima u istoj tvrtki gdje se proizvode automobilski dijelovi, odnosno u automobilskoj industriji koju obožavam. Vjerujte mi da ne bih opstao tolike godine da nisam bio redovit na radnom mjestu i da sam ostao doma za svaku tegobu. Puno puta sam

jedva nekako preživio dan, ali drugi dan je već bilo bolje i idemo dalje. Nikako vam invaliditet ne smije biti saveznik da se možete ponašati neodgovorno prema poslu. Bolovanja sam koristio uglavnom

samo za rehabilitaciju jednom godišnje, a godišnji odmor bilo je prosto nemoguće dobiti, pogotovo više dana. Nisam bio pošteđen rada vikendima, a ponekad ni noćne smjene. Zbog svega toga ja sam bio ponosan što sam ravnopravan i jednako koristan kao i ostali kolege. Često su mi kolege u kolicima govorili: „Kako možeš, ja to ne bih mogao!“ Jednostavno nikad nemoj reći: „Ja to ne mogu!!!“ kao što sam ja rekao za streljaštvo.

Nakon što sam bio na osposobljavanju, prilagođavanju i u društvu zaposlenika HUPT-a i SOZ-a u uredu u Zagrebu, osjećam se puno sposobniji i pouzdaniji da budem predsjednik udruge. Prije nisam nikad čuo ni vidio nikakav projekt niti program, niti kako funkcionira realizacija projekta, zaposlenje i

vođenje dokumentacije zaposlenih, isplaćivanja plaća itd., itd. Nemam riječi zahvale Mandići, Janku, novom predsjedniku HUPT-a Bojani i kompletnoj ekipi što su me trpjeli kao suradnika, ali trudio sam se da budem što bolji suradnik i kolega.

Prije sam imao neki drugačiji pogled na predsjednika udruge. Kao što je nekad bilo, nekakva socijala, nekakav hladni pogon, moljakanje kunu po kunu kao prosjak. Sada vidim da to tako ne ide, da udruga može i mora živjeti i funkcionirati na osnovi sposobnosti da izvuče maksimalno novca iz nacionalnih i EU fondova i raznih projekata i programa. Kad sam postao predsjednik, neki prioritet mi je bilo druženje s članovima, upoznavanje članova i učlanjenje i širenje udruge u što većem broju. U učlanjenju sam čak i uspio, jer sam u manje od godinu dana dobio 4 nova člana, ali u druženjima nažalost nisam uspio zbog situacije s koronavirusom i nažalost tako će i biti još neko vrijeme, ali to mi je i dalje svakako jedan od prioriteta.

Sad imam nove prioritete i ciljeve, a to su pružanje osobne asistencije članovima udruge i pomoć članovima u kućanstvima i izvan kuće. Nadomak

sam cilju, mislim da nas samo još sati dijele od odobrenja dvaju velikih projekata, osobne asistencije i projekta *Zaželi*. Svjestan sam toga da će tu biti puno posla, trebat će zaposliti dvadesetak radnika, tu ima jako puno posla oko vođenja, godišnjih, bolovanja, isplate plaća itd., ali idemo raditi, treba skupiti tim i ekipu pa će biti lakše i idemo dalje!!!

ANALGETSKI
GEL

EFEKT
HLAĐENJA

za
OPORAVAK
nakon
SPORTSKIH
OZLJEDA

ORIGINAL

- ✓ Originalni kanadski gel s mentolom s efektom hlađenja
- ✓ Privremeno ublažava manje bolove u mišićima
- ✓ Za osobe svih dobnih skupina, rekreativce i sportaše
- ✓ Za oporavak nakon sportskih i drugih ozljeda

U SVIM LJEKARNAMA I DROGERIJAMA

BISKA
medicinski proizvodi

a Tavankutka 2a t +385 1 6600 892 f +385 1 6601 553 c +385 91 6600 892 e info@biska.hr w www.biska.hr

Putovanje u Visoko

Tekst i fotografije: Laura Lovošević

Prije nekoliko godina na *YouTubeu* sam uključila predavanje Semira Osmanagića, pronalazača i direktora fondacije *Arheološki park: Bosanska piramida Sunca*. Oduvijek su me zanimale drevne civilizacije, a takvo otkriće na našem području potaklo me da se uputim u prekrasni grad Visoko. Kako se iz dana u dan mijenja situacija i odredbe u odnosu na COVID-19, nisam bila sigurna kakve su restrikcije kod posjeta tunela, obilaska parka i šume te hoću li ondje zaraditi tu boleštinu, iako ne vjerujem u svu tu prijevaru koja je za mene projekt, ali vjerujem u ljekovite energije piramida tako da me to nije spriječilo.

Na putu sam tražila smještaj, gledala sam prvo gdje je prilagođeno za invalidska kolica, ali ako mi se sviđa neki apartman bez obzira na barijere ići ću tamo, iako se snađem za pomoć. Listajući po *bookingu* naletjela sam na najbolje ocijenjeni smještaj koji se nalazi na samoj piramidi Sunca. Pročitala sam sve recenzije i svi su pohvalili domaćina. Dogovorila sam tog jutra da bih stigla kako

bi me ugostili. Javili su mi da GPS krivo navodi do tamo pa je domaćin inzistirao da ga pričekam u gradu i da će se on spustiti po mene. Nisam očekivala toliku ljubaznost, ali čovjek stvarno brine za svoje goste te je vozio ispred mene da ga pratim do smještaja. Kada sam stigla do kuće za odmor, zadivila me priroda. Osjetio se taj mir i svjež zrak koji mi je trebao nakon gradskog smoga i sparine. Kao da sam se probudila iz nekoga mutnog sna. Pozitivan osjećaj, bistar pogled i izoštrjen sluh. Pitala sam se: „Pa gdje sam bila prije?!“. Zelenilo s uređenim vrtom na njihovoj terasi odmah mi je zarobilo pogled. Sve obveze u mislima su se stišale. Domaćin Neno i njegova obitelj sjedili su na

terasi s gostima, svi veseli, osjetila se jaka energija u njima i u zraku. Pozvali su me da im se pridružim i ponudili mi kavu. Nigdje nisam još doživjela takvo gostoprimstvo kao u Bosni. Dobila sam sobu u prizemlju iz koje sam se mogla slobodno kretati

do zajedničke kuhinje i blagovaonice. Kako to nije predviđeno za kolica, kao i grbavi teren oko kuće, trebala sam pomoć većinu vremena. No takvim ljudima opuštenog duha i uma nikad nije problem, uvijek su tu kad god zatreba.

Od kuće za odmor do tunela Ravne i parka najbolje je ići autom, nikako kolicima jer je prevelika udaljenost, a i teren je strm. Do centra se može autom ili trirideom. Za one koji hodaju i odvažer se mogu pješice i biciklom. Neki moteli i hosteli imaju organizirani prijevoz do tunela i natrag, tako da ovisi gdje ste smješteni. Ako poznajete domaćina kao što je Neno, možete ga u svakom trenutku nazvati za pomoć oko snalaženja u gradu, pitati gdje su dobri restorani, jeftina hrana i sve što vam zafali ondje se može brzo naći kao i kod kupnje karata za tunele.

Kada se dođe autom do Ravni, parkirna mjesta su besplatna i za osobe s invaliditetom je dopušteno parkiranje odmah na ulazu za kupnju karata, pored ulaza u tunele. Za prvo obilaženje tunela obavezan je vođa, a svaki sljedeći put se ide samostalno, samo se prate oznake za meditacijski put i komore u kojima se može sjediti i ostajati koliko želite. Za starije postoje invalidska kolica za posudbu u obilasku tunela. Ja sam išla u pratnji asistenta s *frontwheelom*. Tuneli su na početku betonirani, a onda slijedi blatnjavi put koji je tvrd pa se kotači ne mogu zaglaviti. Samo treba imati snage u rukama, a kome se ne da ići dalje, može ostati na 20 metara u tunelu. Zašto su mi se sviđjeli tuneli u kojima sam bila dva puta dnevno po dva sata? Pa zato što su u njima izmjerene blagotvorne energije piramida (28 kHz elektromagnetizam i ultrazvuk, 7,83 Hz –

originalna Šumanova rezonanca), iznimno visoka koncentracija ljekovitih negativnih iona od 20.000-30.000 ni/ccm (dvadeset puta viša nego na planinama u borovoj šumi). Medicinska znanost zna da negativni ioni povećavaju razinu kisika u krvi, ubijaju viruse i bakterije i čiste zrak od prašine. Važna je i odsutnost štetnih kozmičkih zračenja, podzemne prirodne radioaktivnosti, Wi-Fi i mobitel signala. Time je stvorena potpuno zaštićena podzemna konstrukcija u kojoj započinje proces regeneracije i samoizlječenja. Do sada je registrirano nekoliko stotina svjedočanstava, počevši od smanjenja visoke razine glukoze u krvi, krvnog tlaka i bolova, do značajnog poboljšanja stanja kod vrlo ozbiljnih zdravstvenih izazova (tumora, Parkinsonove bolesti i slično). Osobno mogu posvjedočiti o poboljšanju dekubitusa koji je počeo zacjeljivati, upalni proces mjehura je smanjen, cirkulacija i dišni putevi pročišćeni, psihičko stanje mi se također poboljšalo, manje je stresa i anksioznosti. Zaključak je da je jedna od svrha energije piramida zaštita zdravlja.

Putevima južne Skandinavije

Tekst i fotografije: Ines Ignjačić

Na kružnom putovanju Europom, Danska je četvrta po redu država koju smo posjetili. U Copenhagen stižemo rano ujutro te nakon što popijemo prvu kavu, odlazimo kod Daniela, prijatelja kod kojeg ćemo odsjesti. Daniel je Portugalac, filmski producent kojeg sam upoznala prije nekoliko godina u Zagrebu. Živi u samom centru grada, na katu zgrade u čijem se podnožju nalazi kafić *Retro*

u kojem povremeno radi. *Retro* odiše umjetnošću, stilom i toplinom, baš kao i cijeli njegov dom. Ondje pijemo drugu jutarnju kavu i doručujemo, a

pridružuje nam se i njegova djevojka Maja, danska umjetnica. Jedna od najljepših stvari vezanih uz putovanja je upravo imati prijatelje u dalekim zemljama i vidjeti ih nakon toliko godina.

Prvi dan odlazimo vidjeti **Christianiju – hippie područje unutar grada** koje izgleda potpuno drugačije od zapadnog, suvremenog svijeta na kakav smo navikli. Stanovnici ne koriste struju niti modernu tehnologiju općenito, hranu uzgajaju sami, kupaju se isključivo na nudističkim plažama, konzumiraju marihuanu u neograničenim količinama. Nije

moguće samo doći i izraziti želju da postanete članom njihove zajednice; treba najprije dobiti dopuštenje, a to je moguće samo ako su sigurni da ćete se zaista moći prilagoditi njihovim uvjetima i stilu života. Najzanimljivije je to da se ovakvo mjesto nalazi u samom centru danske metropole.

Sljedeća nam je destinacija poznati **Nyhavn** – onaj bajkoviti dio grada svima poznat s razglednica Copenhagena. Prolazimo šarmantnim ulicama uz šarene kućice i kanale pune brodova, udišući svjež skandinavski zrak. Ukrucavamo se na brodić i vozimo oko cijelog grada. Temperatura je puno viša nego što bismo očekivali za kasno proljeće, ali

na brodu puše ugodan povjetarac. Vožnjom dobivamo uvid u presjek i strukturu grada, a prolazimo i kraj impresivnog gradskog **simbola – statue Male sirene**.

Navečer odlazimo na piće u jazz klub, gdje uživamo u svirci popularnoga lokalnog benda. Naravno, i ovaj put je riječ o alternativnom i neobičnom mjestu uređenom u rustikalnom stilu. Vraćamo se u stan oko ponoći, ali mrak još gotovo nije niti pao jer dnevno svjetlo ovdje traje prilično dugo. Putem

do stana Daniel nam pokazuje kino u kojem radi i otvara nam ga posebno za ovu priliku. To kino je drugačije od svih koje sam ikada vidjela; prikazuju se stari crno-bijeli filmovi, fotelja ima dovoljno za svega tridesetak posjetitelja, a kompletan dojam je kao da ste ušli u neki čarobni, američki svijet četrdesetih godina prošlog stoljeća.

Sljedećeg dana obilazimo **Botanički vrt, dvorac Rosenborg** i ogroman **Lego dućan**. U dućanu je moguće složiti samoga sebe u *Lego* verziji koristeći pojedine dijelove tijela i odjeće, i potom svoju *Lego* figuru, ako želite, kupiti po vrlo pristupačnoj cijeni. Zadržavamo se ondje satima. Prodaju se također modeli filmskih setova iz vaših omiljenih serija, kao i poznate svjetske građevine načinjene od tisuća i tisuća kockica.

Nismo mogli propustiti odlazak na vidikovac **Run-detaarn (Okrugli toranj)** s kojeg se pruža pogled na cijeli grad. Toranj je kružan i visok 42 metra. Na jednoj točki unutar njega nalazi se tanko staklo na koje se može stati i vidjeti duboku provaliju ispod svoga tijela. Nije mi bilo svejedno, no nisam mogla odoljeti tom izazovu.

Sljedeća nam je destinacija bio **Muzej Hansa Christiana Andersena**, jedno od mjesta koja smo u Danskoj svakako htjeli vidjeti. Zatim odlazimo u

dućan slikarske opreme, jedemo sladoled na Nyhavnu i vraćamo se u Danielov stan. Nakon kraćeg odmora idemo s njim i Majom na blues svirku,

ovoga puta u jedno manje popularno i urbano mjesto, gdje uživamo u glazbi koju izvode talentirani mladi amaterski umjetnici.

Pri odlasku iz Copenhagena popijemo u *Retru* s prijateljima zadnju kavu te se pozdravljamo i odlazimo na autobus za **Malmö**. Nalazi se na jugu Švedske i udaljen je samo sat vremena vožnje preko **Oresundskog mosta**, najdužeg mosta na svijetu koji spaja dvije države te najdužeg kombiniranog mosta-tunela u Europi. Kiša cijelo vrijeme pada, pa kroz prozor promatramo otvoreno more i veličanstvenu ljepotu mosta. Ideja da ga prelazim bila mi je možda atraktivnija nego sama destinacija do koje vodi. Mnogima je prelazak mosta svakodnevna relacija za odlazak na posao i povratak kući, budući da je život u **Malmöu** puno jeftiniji nego u Copenhagenu, gdje je zaposlen velik broj Šveđana.

Po dolasku u grad pada lagana kiša. Nakon što se smjestimo, vraćamo se u grad i dolazimo na **Lila Torg** – „Mali trg“ koji se nalazi u starom dijelu grada, u centru. Oko njega su zgrade građene tradicionalnom tehnikom s vidljivim daskama na vanjskim zidovima. Područje se istovremeno doima seoski

mirno i gradski užurbano. Prepuno je posjetitelja, pubova, uličnih svirača i cvijeća u svakom kutu.

Dan nam prolazi u šetnji gradom, a predvečer odlazimo u **Irski pub Fagans**, jedno od najpopularnijih mjesta, ali prilično prazno budući da je radni dan. Ondje provodimo večer te po prvi put otkako je počelo naše putovanje ne moramo gledati na sat i možemo se zadržati koliko god želimo. Gradom voze zeleni gradski autobusi, no mi do stana idemo pješice jer usprkos umoru želimo istražiti što više uličica i osjetiti noćni gradski ritam.

Sljedećeg dana odlazimo vidjeti **Malmö dvorac** sagrađen u 15. stoljeću. Dio dvorca je nekada bio zatvor, a danas je kompleks muzeja koji sadrži Gradski muzej, Dvoranu vitezova, Prirodoslovni muzej te mali akvarij namijenjen prije svega djeci. Ispred kompleksa se nalaze ribarnica i knjižnica. Dvorac okružuje **Park Kungsparken** u čijem je središtu velika željezna fontana. Uz rub parka smješteno je nekoliko zapuštenih grobova, iz razloga koji nismo uspjeli saznati, kao i ogromna vjetrenjača.

Malmö krasi mnogobrojne skulpture razmještene po cijelom gradu. Uz most Davidshallsbron u centru grada nalazi se skulptura **Funny Shoe Bridge**, a sastoji se od 19 pari cipela koje su pripadale poznatim švedskim umjetnicima. Načinjena je 1985. godine u spomen otvorenja prve pješačke *shopping* ulice u gradu. Druga je vrlo poznata šarena skulptura **Spectral Self Container** koja se sastoji od dva međusobno slična dijela. Izradila ju je švedska umjetnica Matti Kallioinen kao pobjednica natječaja za umjetničku dekoraciju grada prije nekoliko godina.

Neizostavno se u ovom gradu treba vidjeti i ogroman, futurističkim stilom građen neboder **Turning Torso**. Šetnja iz centra grada do njega je poduža, najprije naseljenim dijelom, a potom obalom uz Oresundski zaljev i mnogobrojne mostove. Turning

Torso je najveći neboder u Skandinaviji i druga po redu najveća stambena zgrada u Europi. Visok je 190 metara i ima 54 kata. Nevjerojatna spiralna gradnja izaziva u promatraču potrebu da ga promatra satima. Nažalost, nije dopušteno popeti se na vrh i iskusiti pogled koji bi, bez sumnje, bio veličanstven.

Putem natrag do centra grada jedemo sendviče koje smo kupili u dućanu te se odjednom pored nas pojave dvije patke – vjerojatno iz nekog obližnjeg parka. Bacim im komadić kruha ni ne sluteći da će nas te patke pratiti gotovo cijelim putem do grada. Premda se pomalo brinem za njihovu sigurnost, ne pokušavam ih zaustaviti. U gradu

primjećujemo i druge patke te zaključujem da im je ta ruta vjerojatno poznatija nego nama i, u slučaju da se izgubimo, mi bismo trebali slijediti njih.

Svako mjesto ima i svoju mračnu stranu, a ono što primjećujemo ovdje su talozi i nakupine smeća posvuda po gradu. Ulice u centru grada izgledaju kao da nisu oprane tjednima, stolovi na terasama gotovo svih kafića puni su prašine i pepela, smeće se nalazi u svakom kutku i zakutku. Ne znam je li u pitanju pravilo ili iznimka, ali kroz nekoliko dana našeg boravka Malmö je ostavio dojam najprljavijega grada koji sam ikada posjetila.

Odlazimo ponovno u jedan od pubova gdje ja pijem švedski *cider* od kruške, ovoga puta *Rekorderlig*. Puno su slađi od engleskih, pa čak i onih koji se mogu probati na našim prostorima. Idućeg dana se zaustavljamo u prekrasnom boemskom kafiću **Condeco**, s pogledom na kanal. Na terasi kafića čest je prizor da galebovi i vrane uzimaju hranu ljudima iz tanjura te veselo i sa stavom „Nisam ja!“ odlete noseći ju u kljunu, a najveći provokatori među njima čak ju nesmetano konzumiraju na tom istom stolu pred očima razjarenih gostiju – odnosno čim isti na sekundu skrenu pogled. Većinu ljudi to uznemiruje te nastaje panika, no nama je bilo beskrajno simpatično i smiješno.

Čini se da ptice vladaju ovim gradom.

Kasnije idemo do Tvornice čokolade – **Malmö Chokoladfabrik**. U njoj se proizvode i prodaju razne vrste čokolade s visokim postotkom kakaa, a također postoji i Muzej čokolade s besplatnim degustacijama. Tvornica je posebna po tome što u svojim proizvodima ne sadrži orašasto voće niti gluten.

Suveniri u Malmöu su šarene klompe i konjići, tzv. **Dala horse**, koji su dobili naziv po regiji Dalarna. Nekad su to bile igračke, a danas su gradski simbol. Svojim bojama i dizajnom pomalo podsjećaju na licitarske proizvode.

Premda je Malmö treći po veličini grad u Švedskoj, moguće ga je obići u relativno kratkom vremenu. Nekoliko dana je sasvim dovoljno da se posjete sve poznate i manje poznate gradske znamenitosti i atrakcije, osobito ako vam je vremenska prognoza naklonjena kao što je nama bila. Nismo osjetili švedsku hladnoću niti metaforički, premda nismo niti upoznali puno lokalaca kao što je to slučaj u drugim zemljama. Malmö može ponuditi trunku skandinavskog duha, ali nije dovoljno reprezentativan za kompletan doživljaj Švedske. Ono što mu daje poseban šarm su detalji, sitnice koje otkrijete neplanirano, ondje gdje ih najmanje očekujete. Kao što je slučaj, uostalom, u životu općenito.

Budućnost i prošlost

Tekst: Janko Ehrlich-Zdvořák

The Wheel

Iako naslov daje naznake kako se radi o nečemu što je vezano uz temu osoba s invaliditetom, stvarnost je potpuno drugačija – nalazimo se u distopijskom, narnijskom okruženju jedne izolirane istraživačke institucije usred ničega, koja u svojoj strukturi ima niz ćelija koje su formirane unutar određene forme kotača.

Ta institucija se bavi istraživanjem za vladu kojim žele stvoriti vojnike kojima ne može nauditi nikakva smrtonosna ozljeda. Tako i naš glavni junak dolazi na scenu i poput Lalanda ili Fausta sklapa ugovor s vragom: prodaje svoju dušu i ulazi kao dobrovoljac u istraživanje.

Sve se to događa, kako kaže film, u bliskoj budućnosti. I to bi bilo sve u redu da se taj board koji prihvaća nove ljude ne sastoji od multi-kulti društva koji izgledaju kao karikatura komedije iz praonice rublja, gdje istraživanjem upravlja drogirani ljudi doktor koji namješta rezultate i istraživanje se sastoji od toga da u crnim skafanderima čudni ljudi mlate i lome te svoje pokusne kuniće, potpuno bez znanstvene podloge za eksperimentiranje, pa čak i na ljudima dobrovoljcima.

Jasno, film ima određenu emocionalnu, ljubavnu priču, toliko banalnu da upravo boli, i koliko se čini sprema nam se nažalost nastavak, ali do sada smo imali toliko sreće da nisu prikupili dovoljno sredstava pa možda se radi o *happyendu*.

Takav film treba izbjeći pod svaku cijenu, i ako želite možete si još uvijek na raznim Jakuševcima kupiti Mirka i Slavka pa ćete se moći bolje nasmijati. E da, glavni junak je zatvorenik paraplegičar koji ulazi u takvo istraživanje, jer mu je obećano kako će prohodati, što i bude istina.

An Affair to Remember

Film u boji iz 1957., s Caryjem Grantom i Deborah Kerr, iz doba kad su muškarci još bili muškarci, a žene – žene. I kad se filmovi nisu radili na izmjenama kratkih dosjetki i gomile specijalnih efekata, čime se pokriva nedostatak bilo kakve ideje na koji način ispričati priču. Radi se o dvoje ljudi koji se pukim slučajem nađu na brodu koji plovi iz Europe

u Ameriku i isto tako pukim slučajem oboje se trebaju vjenčati za *novac* – on s nekakvom multimilijunašicom, što se čak objavljuje u vijestima naokolo, a junakinja s isto tako uspješnim njujorškim biznismenom. Polako se priča razvija i par se odlučuje na to da ipak ne mogu samo tako odbaciti svoje dosadašnje partnere i planove te prije samog iskrcanja obećaju jedan drugome kako će se naći za šest mjeseci na Empire State Buildingu ako su se planovi promijenili. I vidite to, i jedno i drugo u svojim nakanama zapravo žele prekinuti dosadašnje veze i omogućiti svojim emocijama da se njihova srca vežu za pravu osobu, kako vjerojatno i valja.

I tako se naš glavni junak vraća slikanju, jer nema više novaca, a naša junakinja vodi zbor u osnovnoj školi. Toga dana kad su se trebali sastati i konačno se naći jedno drugome u zagrljaju, našu junakinju pogodi zla kob i ona ostaje paralizirana. E sad, kako je to snimljeno u doba kad je snimljeno, nije bilo modernih medicinskih zahvata, barem ne onih koji bi se pokazali, ali je glavna stvar da su dobri ljudi pružili ruku pomoći našoj junakinji koja je i dalje popularna učiteljica, a unatoč njenom novonastalom invaliditetu, duh joj se ne slama.

U dramatičnom finalu oboje junaka padaju jedno drugome u zagrljaj, jer su se sva pitanja riješila i život se nastavlja dalje, što je u zadanoj situaciji u to doba predstavljalo prilično hrabar potez, i to s obje strane. Svakako, film je klasična ljubavna priča, *with a twist*.

Kakvih sve pomagala ima

Premier Ski

Nemojte samo hibernirati ove zime, stanite na set skija i uživajte na snijegu. Kanadske *Premier Skis* dostupne su u *online* prodaji.

Cijena: 4 komada 90 CAD

Izvor: <https://premieriski.ca/products/premier-ski?variant=189430267919>

Svestrani jastuk

Ovaj svestrani jastuk s memorijskom pjenom pruža terapijsku podršku za rasterećenje. Preklopljen, idealan je za bočno spavanje i pomaže vam da pravilno poravnate kralježnicu, stabilizirate kukove i ublažite pritisak koljena kako biste ublažili bolove u donjem dijelu leđa. Kad je ravan, pruža udobnosti i podiže noge dok se odmarate na leđima.

Green Circle Garden

Green Circle Garden nudi vrtove dizajnirane da poboljšaju udobnost i iskoristivost. Jednostavan dizajn za sve optimizira raspoloživi prostor za stvaranje udobnog vrtnog sustava s visokim prinosom.

ezEnabler

Svi smo probali baratati stvarima u krlu i uvijek završi loše. Prijenosna ladica za invalidska kolica *ezEnabler* može vam sačuvati sve predmete koji padaju, izgubljene ili slomljene dragocjenosti i prolivena pića. Stega je jedinstveno dizajnirana da stane na bilo koji stup ili šipku, bilo vodoravno, okomito ili pod kutom, na okvir invalidskih kolica ili šetača.

Grijač nogu

Toplo postolje za noge koje odgovara svim tipovima kolica, jednostavno se montira, ugodno je i čuva toplinu. Dostupno je u *online* prodaji za 10 dolara na stranici *Easy comforts*.

Izvor: <https://www.easycomforts.com/buy-wheelchair-foot-warmer-353631?-cmp=social&mr:trackingCode=3663B555-9BA8-E511-80ED-00505694403D&mr:referrallID=NA>

Počeci časopisa

Prije devetnaest godina, točnije u siječnju 2001., izašao je prvi broj sada već poznatog časopisa HUPT-a *Mi rolamo*. Početno se zvao *Glasiło HUPT-a*. S vremenom se mijenjao naslov samog časopisa, kao i dizajn, do ovakvog oblikovanja koje trenutno imate u svojim rukama. Nastojat ćemo vam predstaviti stare brojeve u svakom od idućih brojeva kako bi se stariji članovi mogli prisjetiti, a novi vidjeti kako je to izgledalo u našim počecima.

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA
I TETRAPLEGIČARA

GLASILO HUPT

SIJEČANJ 2001.

ISSN 1332-9871

GOD. I BROJ 1

Cijenjeni budući
huptovci,
dragi naši,

RIJEČ UREDNIKA

evo vam u ruci prvi broj Glasila HUPT-a (G-HUPT). Svaki je početak... samo početak; i ma koliko skromno odmjeren bio, ili pun ušhita i dobrih želja bio, ili jest jednostavno početak koji obećava – najjednostavnije: paraplegičari i tetraplegičari u Hrvatskoj više nisu na početku. Naprotiv, polako pa sigurno vrijeme radi za nas. A samo o nama ovisi način i intenzitet kojim ćemo nametnuti svoje realne potrebe te probuditi svijest i savjest društva da nam daje realno odmerjene poticaje, nešto na što imamo i moralno i materijalno pravo. Mi smo pređugo u zavjetri ni muku i šutnje, mi smo pređugo niz desetljeća dopuštali da nas asimiliraju po raznim udruženjima i »uopće« u raznim grupacijama, mi smo, bez para/tetra identiteta – što je danas već teško shvatiti i prihvatiti – pasivno gledali kako provincijalni Napoleoni grade na desetke samovanih spinalnih centara (toliko ih nema ni najbogatija zemlja svijeta). Na naš račun i u naše ime utrošene su milijarde (pripadnici smo reda najeksploativiranijih invalidnosti u Hrvatskoj, a najbezdušniji odbacivanih); kao za nas, a bez naše suglasnosti i suvislih projekata, građeni su aneksi, depandance, bolnički odjeli, hospitalizantski kronikariji... Nažalost, paraplegija i tetraplegija danas nema niti pedlja svoga prostora. Zar to nije dovoljan razlog da idemo u osvajanje barem medijskog prostora? Jer sam putem medija možemo odaslati prepoznatljive – s vremenom i prihvatljive – poruke, poruke za šire društvenopolitičko okruženje. Osim toga, jednako tako kao što nam je senzibilizirati društvo za rješavanje gorućih p/t zahtjevnosti, nije zanemariva ni potreba da stvaramo sve prepoznatljiviji identitet. G-HUPT u tome može velikom pomoći prezentirajući naše neograničene mogućno-

sti u nastojanju da budemo socioekonomski pozitivan subjekat i natprosječno djelatni. Mi to hoćemo, jer možemo, znamo i umijemo! Mnogi od naših sretnijih i spretnijih kolega i kolegica već su na tom putu. Usput, najperspektivnija smo suvremena grupacija osoba s tjelesnom invalidnošću, jer nas promet, rad, ratovi, sport i niz akcidenta proizvode svakodnevno, kao na tekućoj vrpici, i jer nam ostaju intelektualne, duševne i duhovne sposobnosti kao kapital koji valja i nuditi i što humanije eksploatirati.

Budući da se organiziramo na svim razinama, jedna nam je novina nužna. Hoće li to biti G-HUPT? Razmislite – sve ovisi o vama, posebno o vama mladima. Stoga pišite, tumačite svoj svijet u kojem živite, dignite svoj glas. Metode agresivnog humanizma sve su popularnije, a za nas neizbježne. Malo agresije prema društvu – kad je agresivnost opravdana – O. K. Međutim, zašto ne i međusobno – među nama? Na primjer: ako je netko provjereno uspješan društveni radnik, zašto ne bi poradilo na originalnom svom programu ili projektu? U HUPT-u, ili mimo HUPT-a – stvar osobne procjene. Vi mladi, zapazite! Koliki su na vašoj patnji i nesreći profitirali – čak i penziju zaraditi i još se guraju da vas paternalistički zlorabe, sve pod krinkom lažne brige i skrbi za tzv. invalide. Zbog toga, ne budite natrni, već svoj dio kolača uzмите u svoje ruke. I jer naš prostor organizacijski još nije adekvatno pokriven, a privatna inicijativa je doledna budućnost; i jer Kairos »uzji« baš oko vaše glave, zgrabite ga za čuperak! Sad je čas! Ne bi to bilo samoisticejanje, nametanje, prezaustost. Naprotiv! – samoinicijativa je (<conditio sine qua non>) uvjet bez kojeg se ne može u bilo koju budućnost.

Cijenjeni članovi i članice, poštovani suradnici i aktivisti, drage prijateljice i uvaženi prijatelji, štoci G-HUPT-a želim vam mnogo sreće i mira u daljnjem životu.

t i h o

GLASILO HUPT

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA

SADRŽAJ

- 2 Riječ urednika
- 4 Intervju s prof. dr. Anom Bobinac Georgievski
- 6 Okrugli stol o spinalnom centru
- 8 Edukacijski tečaj o neovisnom življenju
- 9 Služba za prijevoz – luksuz ili potreba?
- 9 Programski susret u Topuskom
- 11 Možebitna pomoć i pripomoć psihologa
- 13 Stepenice, stepenice
- 13 Zdravo partnerstvo za narodno zdravlje
- 14 Prijam kod premijera
- 14 Projekti
- 15 V. simpozij u Makarskoj
- 15 Korisne informacije
- 16 Obavijest
- 16 Komentar
- 17 Paraolimpijske igre u Sydneyu
- 19 Sport za sve

Na naslovnici: Snimka Okruglog stola o SC-u.

Izdavač: HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA
Zagreb, Park prijateljsva 1, tel/fax 38 31 195; 38 32 346, int. 35
e-mail: hupt99@yahoo.com • Žiro račun 30105-678-11499 • registarski broj 00001365

Glavni i odgovorni urednik: Tihomir Perhat
Priprema i unos teksta: Manda Knežević i Tihomir Perhat
Grafičko oblikovanje: Marijan Osman
Tisak: KRATIS, Zagreb

3

Intervju s prof. dr. ANOM BOBINAC GEORGIEVSKI

LIVOD

Prof. dr. Bobinac Georgievski, Vi ste nam vrlo bliska osoba i zato smo se odlučili da prvi intervjui u prvom broju Glasila HUPT-a bude upravo s vama.

Desetak godina je prošlo kako smo prepoznali Vaše zalaganje za sveobuhvatnom rehabilitacijom osoba s polivalentnim oštećenjima, posebno za one koje su doživjele ozljede s trajnim i vrlo teškim posljedicama. Među inima, tu je jako prepoznali i našu grupaciju osoba s ozljedama kralježnične moždine.

Znamo da ste nam uvijek zahvalna i sugestivna sugovornica od koje možemo uvijek nešto naučiti kako mi sami, tako i naše šire okruženje, posebice ono koje je izravno zainteresirano za rješavanje problema osoba s para/tetraplegijom, jednako kao i pojedinci i grupacije koji pružaju razne otvore.

- Molimo Vas navedite osnovne podatke o sebi – po vlastitom nahodjenju; zapravo, jednostavno se predstavite čitateljima HUPT-a.

Mislila da su relevantni podaci o profesionalnom životu: 30 godina u medicini, od čega 27 godina u struci fizikalne medicine i rehabilitacije. Ipak, tek zadnjih 10 godina, u većem smislu, u rehabilitacijskoj medicini. Smatram značajnim da djelujem u okolnostima kada se više u svijetu, ali pomalo i u Hrvatskoj, prepoznaje važnost programa skrbi za osobe s invaliditetom tijekom cijeloga života, a ne samo kratkotrajno za vrijeme akutnog liječenja. U tom djelokrugu je i moja uloga u projektu »Razvoj rehabilitacije u zajednici u Hrvatskoj«.

- Dugo radite u i na rehabilitacijskim programima pa nam ukažite gdje smo danas. Da li se Vaša struka dovoljno uvažava? Da li su realiteti nadobudni, ili...?

Mi smo pojavom ratnih oštećenja skrenuli svjetsku pozornost na zbijanja u nas i doživjeli pomoć brojnih posjetitelja, najviše u organizaciji Svjetske zdravstvene organizacije. Najčešće su nam ukazivali na organizaciju programa rehabilitacije u bolničkoj fazi, gdje su kritični prema nedovoljno zastuplje-

nom rehabilitacijskom modelu. Nedostatak je zastupljena metoda interdisciplinarnog timskog rada, a u timovima nedostaju potrebni stručnjaci, kao što su: radni terapeuti, socijalni radnici i psiholozi. U Hrvatskoj postoje ovi stručni profili, ali je model skrbi takav da oni nisu uključeni u dovoljnoj mjeri. Nedostatak je i edukacija o rehabilitacijskom modelu rada – kako u teoriji, tako i u praksi. Time ishod stacionarne rehabilitacije ne rezultira s očekivanom spremnošću osobe s nesposobljenjem da se nakon otpusta integriira u svoju pripadajuću zajednicu. Na tom cilju se ne radi sustavno u prvof fazi rehabilitacije, i tek nakon otpusta mnogi se suoče s problemima za koje nisu pripremili. Program rehabilitacije u zajednici tek je u eksperimentalnoj fazi. Uočava se sve važnija uloga UDRUGA, koje bi, kao i drugdje u naprednom svijetu, mogle imati sve odlučujuću ulogu u borbi za programe rehabilitacije po mjeri ljudi kojima su namjenjeni, ali i za sve aktivniju ulogu samih tih ljudi u svojoj rehabilitaciji.

- Dok su neki od nas (osobe s para/tetraplegijom) bili mladi, nismo imali sreću komunicirati s fizijatrima – čak ni u kakvim-takvim rehabilitacijskim centrima. Kakva je situacija danas?

Danas u timu rehabilitacije u zajednici imamo ravnopravnoga člana koji ima ulogu savjetodavca na istoj razini (engl. peer cauncellor).

- Je li moguće da naši sudjedi imaju Institut Republike Slovenije za rehabilitaciju u kojem imaju prepoznatljive modele rehabilitacije, posebno za para/tetraplegičare, posebno za ljude s ozljedom glave itd., a u Hrvatskoj smo stalno u nekoj vrsti traženja? Naravno da mi para/tetraplegičari nismo zadovoljni, stoga nam sugerirajte kakve su nam perspektive?

Djelom sam odgovorila u drugom pitanju. Rehabilitacijski model rada nedovoljno prakticiramo u Hrvatskoj. Vjerujem da nam je perspektiva slična svjetskim stremljenjima. Kao što je pokret Neovisnog življenja pred tri-četiri desetljeća počeo mijenjati svijest o potrebama ljudi s invaliditetom, što je tek početkom ovog desetljeća rezultiralo Standardnim pravilima za izjednačavanje pogodnosti osoba s nesposobljenjem, očekujem da će se i u Hrvatskoj sve više mijenjati stavovi i ponašanje svih struktura, od razine države do lokalne zajednice. Kroz reformu zdravstva očekujem također prepoznavanje mjesta i uloge rehabilitacijske medicine i njenu primjenu sukladno pravilima struke. I to ne samo zbog novih saznanja, već i zbog toga što je rehabilitacijski model primjenjen u kontinuitetu skrbi istovremeno i garancija tercijarne prevencije težih funkcionalnih oštećenja, a samim tim je i štedljiv za društvo. Naravno da je, osim toga, u mogućnosti pružiti optimalnu kvalitetu skrbi osobi s invaliditetom.

- U kojem djelu svoga rada nalazite najviše zadovoljstva i uspjeha? Idu li uspjeh i zadovoljstvo ruku pod ruku?

Zadovoljstvo je uspjevati i u malim promjenama, koje pojedincu mogu značiti poboljšanje funkcioniranja i promicanje zdravijeg stila življenja. Obično se to što svakodnevno radim sastoji od raznovrsnih problema za koje rješenja postoje u vidu optimalne prilagodbe pojedinca i okoline. Za to je potrebno znanje,

Slonjšak, Bobinac, Knežević

vještine i disciplina, a nije zanemariva i finacijska strana, iako nije uvijek presudna.

- Znamo da su naša pitanja dijelom teška, kao i naša stvarnost, pa nam recite nešto o RUZ-u, kojega znatželjno pratimo i koji je, vjerujemo, sujetljiva točka, jer ste u nj uložili puno svog rada i ljubavi. Naime, što je to RUZ i kakve su mu perspektive?

RUZ je kratica naziva »REHABILITACIJA UTEMELJENA U ZAJEDNICI«. U Hrvatskoj to je razvojni model rada u kojem stručnjaci sa sekundarne razine skrbi (fizijatar, fizioterapeut, radni terapeut), čine rehabilitacijsku jezgru u kojoj se na razini primarne zdravstvene skrbi uključuje patronažna sestra, socijalni radnik područnog ureda i »peer councillor«, kojeg sam gore opisala. Tu se još uključuju razni dragovoljci, a jako je važna uska suradnja s udrugama.

Svi zajedno rade po dogovorenom postupniku i pronalaze načine da svakom pojedincu koji se obrati u RUZ, nakon fizičkog oštećenja i provedene stacionarne medicinske rehabilitacije, pomognemo u planiranju daljnjih aktivnosti za što potpuniju integraciju u svakodnevni život. Dio tih aktivnosti, prvenstveno funkcionalni trening, moguće je i ambulantno u programu RUZ-a pri Domu zdravlja Trnje, u kojemu djeluje Specijalna jedinica za RUZ Opće bolnice Sveti Duh.

- Ako zaboravimo »muke po rehabilitaciji«, što Vas u životu opušta, čemu se radujete i imate li uopće slobodnog vremena?

Raduje me moja obitelj, prijatelji, suradnici i ljudi koje srećem svakodnevno. Sa

5

svima njima dijelim svoje vrijeme. Moglo bi se reći da nemam vremena za dosadivanje.

Zahvaljujemo, prof. dr. Bobinac, i želimo Vam radosne i ugodne božićnogodišnje praznike te mnogo sreće i puno uspjeha i ne samo tijekom Nove godine! Svakako se nadamo da ćemo se susresti pri mnogim aktualnostima, ali i na stranicama Glasila HUPTA. Ovo je ujedno prigoda da se sa zahvalnošću prisjetimo i moralne i materijalnotehničke pripomoći koju smo svesrdno primili od prof. dr. Bobinac i njenih suradnica u RUZ-u već na samom početku, u umnoža-

vanju materijala za osnivačku skupštinu HUPTA, potom za promidžbene materijale, za mnoge aktualne informacije etc. etc. – međutim, ono što naš odnos izdiže iznad konvencionalnog prosjeka, a – recimo slobodno – i iznad predrasuda, jest uvažavanje čovjeka od čovjeka i građenje zdravog partnerstva za humanije okruženje koje zajednički kreiramo za nailazeće generacije. Nemoguće se otići dojmima da sudjelujemo u nekim novim i uljudnijim prostorima sloboda, sloboda koje su sve donedavno bile samo utopijske liliti uljuljkujuće sanje nas koji stremimo društvu po mjeri čovjeka.

Okrugli stol o spinalnom centru

U Zagrebu, Špoljarov prilaz b.b. 20. lipnja 2000. godine, HUPT je organizirao okrugli stol na kojem smo razgovarali o raznim aspektima spinalnog centra. U iskazu naših potreba pridružili su nam se stručnjaci raznih profila koji svoja profesionalna znanja stavljaju u službu unapređivanja liječenja i rehabilitacije uopće. S nama su bili: Prof. dr. Ana Bobinac Georgjevska, doc. dr. Gojko Buljat, prim. dr. Miroslav Jelić, prim. dr. Ivan Didić, dr. Mirka Jakšić te gospođa iz Ministarstva zdravstva, HZZO-a. Ministarstva rada i socijalne skrbi i drugi stručnjaci, a također i osobe s para/tetraplegijom koje svojim iskustvom svjedoče potrebu poboljša-

nja rehabilitacije osoba s ozljedama kralježnične moždine.

Skup je pozdravila predsjednica Saborškog odbora za zdravstvo, rad i socijalnu skrb gospođa Snježana Biga Friganović te je obećala da će se založiti za ostvarenje potreba osoba s para/tetraplegijom.

HUPT se zalaže da se u promišljanju o spinalnom centru moraju uvažavati prepoznatljivo uspješni modeli rehabilitacije spinalno ozlijeđenih, što podrazumijeva:

I. Tek ozlijeđene osobe moraju doći u ruke ortopeda kirurga (što je mahom sada i slučaj);

Okrugli stol o spinalnom centru 20. lipnja 2000. godine – prof. Ana Bobinac Georgjevska, prim. dr. Didić, Snježana Biga Friganović, doc. dr. Gojko Buljat.

Edukacijski tečaj o neovisnom življenju

Savez organizacija invalida (SOIH-a) vodi Projekt neovisnog življenja, zato je u listopadu 2000. održan okrugli stol. Na okruglom stolu su osobe s visokim stupnjem invaliditeta (prisutne su bile osobe sa tetraplegijom i osobe oboljele od distrofije), zajedno s voditeljicama Mandom Knežević i Mariicom Mirić te predsjednikom SOIH-a dr. Zorislavom Bobušem, raspravljali o potrebama osoba s invaliditetom i realiteta koji se mogu ostvariti u okviru Projekta.

Ukazano je na tri osnovna područja kojima se bavi neovisno življenje. Radi se o prihvaćanju filozofije neovisnog življenja, o tome da je osoba s invaliditetom stručnjak za područje invalidnosti te kroz savjetovanje iz iskustva može najbolje pomoći drugoj osobi u sličnoj situaciji, a također i o opće prihvaćenju istini da pomoć osobama s invaliditetom u prevladavanju svakodnevnih aktivnostima može pružiti osoba koja nije zdravstvene struke. To može obavljati svaka osoba koja je spremna slušati svaku osobu ponaosob, kojoj je pomoć potrebna. Pomoć, odnosno osobni asistenti samo je produžena ruka osobi kojoj treba pomoć. Osobni pomagač ne može biti osoba koja misli da »najbolje zna« kako pomoći nekom kome je pomoć potrebna. Cilj je da osoba s invaliditetom ima pravo kontrolirati svoj život i da

ga kontrolira. Normalno, među osobama se moraju razvijati odnosi suradnje, mora postojati međusobno poštovanje i mora se voditi briga o dostojanstvu i osobe s invaliditetom i osobe koja je pomagač.

Kod nas je Projekt krenuo eksperimentalno s jednim plaćenim pomagačem, a od sredine studenog uključeni su voljenci na civilnom služenju vojnog roka.

Ukoliko naša Država prepozna Projekt neovisnog življenja kao Projekt u koji se isplati ulagati, možemo očekivati znatne pomake u kakvoći življenja osoba s najvišim stupnjem invaliditeta, koje bez pomoći druge osobe ne mogu živjeti a da ipak nisu na teretu i milosti najbližih.

PUBLIKA PLJEŠĆE VATROMETU, ALI NE PLJEŠĆE IZLASKU SUNCA.

Friedrich Hebbel

II. Čim je spinalno ozlijeđeni operativno obrađen – ukoliko je uopće potrebna kirurška intervencija – ili čim je prevladan spinalni stres, osoba s ozljedom kralježnične moždine mora doći na kompletnu obradu timu stručnjaka koji bi zajedno s njom odredili tijek rehabilitacije;

III. Završna faza rehabilitacije i osmišljavanja sa sadržajima koji osobu s para/tetraplegijom izravno vraćaju u život.

Iz diskusije se moglo zaključiti:

- 1) Pojedinci iz ministarstava koji vode politiku zdravstva i socijalne skrbi nedovoljno poznaju ovaj problem i može se čak reći da ga ne sagledavaju sveobuhvatno, kako bi se to očekivalo, s obzirom da djeluju u najvišim institucijama u našoj Državi.
- 2) Osobe koje su prošle iskustvo »naše rehabilitacije« i »našeg zbrinjavanja« i pomoći potpuno su zanemarene, kao grupacija, pri donošenju odluka u organizaciji skrbi za njih.
- 3) Trajna edukacija i stručnjaka i laika je nužna.

Daljnje aktivnosti:

1. Osobe s para/tetraplegijom zaključile su da će se i dalje svim raspoloživim sredstvima zalagati da se poboljša rehabilitacijski tretman i skrb o osobama s para/tetraplegijom.
2. U listopadu 2000. organizirat će se edukacijski tečaj o osobama sa spinalnim ozljedama i njihovim potrebama za laike i stručnjake s ciljem koordiniranja aktivnosti za unapređivanje sveobuhvatne rehabilitacije i skrbi.
3. Inicirat će se formiranje neovisnog tijela stručnjaka, dobrovoljaca i osoba s para/tetraplegijom koje će utvrditi standarde i načine ocjenjivanja programa rehabilitacije osoba s ozljedom kralježnične moždine – u kontinuitetu skrbi, od ozljeđivanja do rehabilitacije u zajednici. Svi oni trebaju iskazati potrebna znanja i vještine i provoditi trajnu edukaciju za rješavanje problema u rehabilitaciji osoba sa spinalnim ozljedama.

Istini za volju vrijedi pripomenuti da spinalni centri u svijetu doživljavaju znatnije preobrazbe, jer specijalisti po raznim visokoorganiziranim, odlično ekipiranim i vrhunski opremljenim zdravstvenim ustanovama imaju mogućnost kompleksnog zdravstvenog i rehabilitacijskog zbrinjavanja osoba s ozljedama kralježnične moždine. Što će se događati kod nas, valja nam pomno promatrati – i ne samo promatrati i čekati skrštenih ruku.

Košarka u kolicima

NITKO NIJE UČINIO VEĆU GREŠKU OD OSOBE KOJA NIJE PODOUZELA NIŠTA ZATO JE MOGLA UČINITI MALO.

Edmund Burke

Služba za prijevoz osoba s tjelesnim oštećenjem – luksuz ili potreba?

(Iz knjige E. Perry Good: "Opći smjer")

Od godine 1994. godine, u Zagrebu djeluje služba za prijevoz osoba s težim tjelesnim oštećenjima, u okviru ZETA. S jednim-jedinim kombijem nastojale su se podmiriti potrebe kako udruga, tako i svih njihovih članova individualno, koji su s težim oštećenjima (osobe u kolicima). S buđenjem svijesti i, nažalost, s rastućim brojem osoba s invaliditetom potrebe za prijevozom su postale sve učestalije. Od 1994. do 2000. godine ZET je nabavio još tri kombija koja su nedostatna da pokriju grad i njegovu širu okolicu. Služba djeluje samo unutar prve zone, zone grada, kao da izvan tih granica ne postoje invalidne osobe.

Svaka osoba ima potrebu za kvalitetnijim načinom življenja, npr. za radnim mjestom, za druženjem s dragim prijateljima, jednostavno, za socijaliziranjem. To je njezino pravo koje joj nitko ne može osporiti, ali ovo je dokaz da joj je i to pravo uskraćeno. Mnogo osoba živi u dijelovima grada gdje nema niskopodnih autobusa i tramvaja. Kombi im je u tom slučaju jedini mogući prijevoz i jedini način da stupe u vezu s drugim osobama, s ostatkom svijeta.

S obzirom na broj osoba koje trebaju tu uslugu, svakim se danom pokazuje da u Zagrebu s četiri kombija to nipošto nije moguće. Na nedavno održanom okruglom stolu KORENA, u Zagrebu, direktor ZETA-

Julius Pevalek obznanio je da će se nova vozila za javni prijevoz prilagoditi potrebama osoba s invaliditetom, a imali smo prilike i čuti da će 2003. godini Zagreb dobiti niskopodni tramvaj. Osobe zadužene za nabavku vozila i organizaciju prijevoza više ne mogu zanemariti činjenicu da su upoznate s potrebama za prijevozom osoba s tjelesnim oštećenjima. U budućnosti nadležne službe za nabavku prijevoznih sredstava moraju planirati da se i u drugom gradskom, kao i u međugradskom, prometu vodi računa o osobama koje za kretanje koriste kolica. Htjeli bismo također i da dotične službe, kao i šira javnost, imaju na umu da se kakvoća življenja razvija sukladno povećanju kvantitete službi.

Ana Stonjšak

Programski susret u Topuskom

Povodom međunarodnog dana invalida u Hotelu »Toplice«, u Topuskom, održan je radni vikend od 1. do 3. prosinca. Stigli smo u petak, oko 18 sati, raspripremili se i večerali. U subotu ujutro prvo predavanje; nakon predavanja stručnjaka, Prof. dr. sci. Ana Bobinac Georgjevska održala je predavanje o očekivanju funkcionalnog oporavka osoba s ozljedama kralježnične moždine. Dr. Renata Čop govorila je o prvoj i ponovljenoj rehabilitaciji osoba s ozljedom kralježnične moždine. Nakon

Detalj iz Topuskog

ručka dr. Zvonko Kejla je, iako na skupu nije bio službeno, svedjedo pokazao dobru volju i rekao svoje mišljenje o problemima s dekubitusima i potrebi za konkretnim spinalnim centrom u Hrvatskoj, koji bi objedinjavao sve segmente rehabilitacije para/tetraplegičara na jednom mjestu. Na skupu su govorili i gđa. Jadranka Pavić (VŠSM) o ulozi patronažne sestre u skrbi s osobama s para/tetraplegijom. VŠSM Ljerk Rašan govorila je o problemima s dekubitusima. Prof. Nada Anić govorila je o skrbi osoba s ožljedom kralježnične moždine s psihološkog aspekta, koji se često zapostavlja, a što nije čudno, s obzirom na to s kakvim se materijalnim i ostalim problemima suočavamo. Ivačić Mamek Jagić govorila je s nama, možda i o najvećem problemu, o koordinaciji zdravstvene i socijalne skrbi u rehabilitaciji. Prim. dr. Jordan Dimanovski educirao je o uro traktu, o seksualnim funkcijama i o drugim problemima. Navečer je, nakon večere, bila muzika uživo uz koju smo se zabavili. U nedjelju smo imali pojedinačne razgovore s urologom i psihologom. Nakon toga smo ručali i spremili se za odlazak. Vjerujemo da će ovakvi skupovi pomoći u ostvarivanju prava invalidnih osoba, a to zavisi najviše o našoj ustrajnosti.

Denis Morion

Paraplegičari sue češće plešu

10

Možebitna pomoć i pripomoć psihologa osobama s para/tetraplegijom

U razmatranju potrebe da se psiholozi bava osobama s paraplegijom i tetraplegijom (p/t) može se početi od saznanja da se pojedinci značajno međusobno razlikuju, bez obzira kojoj skupini pripadaju ili od koje su bolesti oboljeli. Neki će zatražiti psihološku pomoć; neki će je trebati, ali je nikad neće tražiti; a neki će je izrazito odbiti.

Potreba za vrstom pomoći koju pruža psiholog zavisi ne samo od psihičkog i fizičkog stanja pojedinca, nego i od njegova mišljenja i vjerovanja o tome što psiholog može i komu treba.

Kao i u svim drugim skupinama, i među osobama s fizičkim ograničenjima postoje pojedinci koji smatraju da trebaju sami prevladati svoje teškoće te da im u tome nitko drugi ne može biti od koristi.

Nedostatak interesa i potrebe za psihološkom pomoći može biti i posljedica nedovoljne informiranosti.

Psihološke intervencije mogu se provoditi pojedinačno ili grupno, a usmjerene su obično na prevladavanje stresnih situacija, na usvajanje vještina za rješavanje raznih problema, na poboljšavanje komunikacije s okolinom i na ovladavanje intenzivnih bolnih ili uznemiravajućih emocija.

Posebno se naglašava potreba za psihološkom pomoći kod kroničnih bolesti i stanja koja bitno utječu na kakvoću života, nalažu promjenu životnog stila i nameću razna ograničenja. Psihološka pomoć je usmjerena na prihvaćanje bolesti i disfunkcionalnost («budi volja Tvoja» – op. urednika) te na prevladavanje preatekih emocionalnih stanja. Najčešće su to tuga, depresivnost, ljutnja, očaj i slično. U raznim fazama bolesti ili stanja nakon povreda psihološke intervencije su usmjerene na ciljeve i sadržaje koji su tipični upravo za tu fazu i odvijaju se određenim redom.

Rad psihologa s osobama s p/t može biti usmjeren na bilo koji problem (osobni, emocionalni, interpersonalni).

Takav rad mogli bismo označiti kao rad na prilagodbi neke osobe na vlastita ograni-

Neki ljudi sa somatskim oboljenjima ili fizičkim ograničenjima smatraju gotovo uredljivim ako ih se upućuje psihologu, jer smatraju da se psiholozi bave isključivo ljudima s mentalnim poremećajima ili emocionalno devijantnim osobama.

KAKO DA LAKŠE ŽIVIM SA SVIM ONIM ŠTO NE MOGU?

Drugo važno područje u radu psihologa moglo bi se označiti paradigom:

KAKO DA SE USMJERIM NA ONO ŠTO MOGU I DA TO POBOLJŠAM?

Treće moguće područje rada psihologa usmjereno je na poticanje pojedinca s ograničenjima i hendikepima da otkrivaju i razvijaju potencijale koje nisu koristili prije bolesti ili povrede. To područje rada mogli bismo opisati paradigom:

KAKO DA PRONALAZIM I USAVRŠAVAM SVE ŠTO MOGU?

Percepcija i procjena samog sebe preusmjerava se s deficita i ograničenja na prepoznavanje drugih, ranije neotkrivenih ili nekoristitih potencijala.

U psihologiji je odavno poznato da su ljudski potencijali znatno raznovrsniji i bogatiji od iskoristitih. Ima mnogo zalog – i subjektivnih i objektivnih – koji na to utječu. I samo je obrazovanje i izbor zanimanja usmjeren prema «specijaliziranju» za neko

11

područje. Mnogo energije i vremena trošimo da bismo usavršili znanja i vještine na odabranom području. Tako i ne razmišljamo što bismo još mogli uspješno savladati. Prema nekom idealnom konceptu ljudi imaju podjednake potencijale za razvoj raznih sposobnosti i vještina za svestranost. Praksa nas uči da ljudi većinom odabiru usmjerenost, a ne svestranost.

Shematski mogli bismo to prikazati na sljedeći način:

Potencijal za razvoj svestranosti mogao bi se prikazati krugom koji bi označavao idealno stanje. Krivulja unutar kruga označavala bi stvarno najčešće stanje kod većine ljudi – tj. veće, izrazitije korištenje postojećih potencijala na nekim područjima te malo ili nikakvo korištenje na drugim područjima. Trećom, najužom krivuljom zaokružen je i označen izbor i usmjerenost ljudi na strogo određeno područje i zanemarivanje preostalih mogućnosti.

Ovaj grafički prikaz može se primijeniti na sadržaj psiholoških intervencija s osobama s p/t. Najuža krivulja označava samo ono što je neophodno za svakodnevni život. Cilj psihološke intervencije bio bi poticati ljude da istražuju i razvijaju svoje neotkrivene potencijale te da proširuju svoj repertoar vještina i aktivnosti. To sveukupno osjećaju zadovoljstva, punine življenja i prihvatljivijoj kakvoći života.

Naravno da takvo istraživanje i usmjerenost na otkrivanje i korištenje novih potencijala pojedinci mogu ostvariti – i ostvaruju – i bez psihologa.

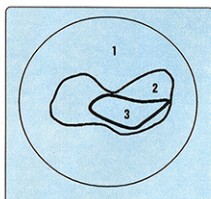
Psiholog može pomoći kod neodoljivih, pasivnih, malodušnih (loše informiranih i često eksploatiranih) – op. ur.) ili onih koji se vide prvenstveno kao osobu s ograničenjima.

Značajna pomoć u takvom nastojanju mogu biti drugi ljudi sa sličnim iskustvima, članovi udruge s dugogodišnjim iskustvom rada s osobama s p/t te osobe s pozitivnim iskustvima u pronalaganju novih mogućnosti.

Dimanovski, Knežević, Anić

Graf. kružište:

Legenda:

1. Idealna pretpostavka o svestranom potencijalu čovjeka
2. Potencijali za razvoj posebnih sposobnosti
3. Ostvareni potencijali

mr. sc. Nada Anić,
klinički psiholog

12

Stepenice, stepenice

7. prosinca 2000. je Udruga za rehabilitaciju utemeljena u zajednici (RUZ) u suradnji s Hrvatskim društvom za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Hrvatskog liječničkog zbora povodom Međunarodnog dana invalida organizirala stručni skup o rehabilitaciji u zajednici. Skupu je prisustvovao član HUPT-a Mladen Brlek.

Kako je predsjednik Hrvatskog foruma fizioterapeuta pomagao Mladenu pri ulasku u Zbor liječnika, vidi se na slikovnom prilogu.

Znamo da je Hrvatsko društvo za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju tražilo, u vrijeme uređivanja Liječničkog doma, da se naprave prilagodbe da u njega mogu ući osobe koje se kreću u kolicima. Bilo je previše gluhih da čuju to traženje. Liječničkom zboru treba rehabilitacija. Očekujemo da se ubuduće u pregovore uključi rehabilitacija u zajednici i da se riješi pitanje pristupa. Trebali bi voditi računa da smo na pragu 21. stoljeća, a da ove slike ostaju za budućnost. (slika kako Ante vuče Mladena)

Kičmatrans...

Zdravo partnerstvo za narodno zdravlje

7. prosinca 2000. je Ministarstvu zdravstva organiziralo radionicu pod nazivom «Zdravo partnerstvo za narodno zdravlje». Cilj je bio odgovoriti na pitanje kako unaprijediti suradnju Vlade i nevladinih udruga u cilju poboljšanja kvalitete i dostupnosti zdravstvenog sustava u Hrvatskoj.

Sudionike radionice pozdravila je dopredsjednica Vlade RH Željka Antunović, a dobrim dijelom je predsjedavala ministrica zdravstva dr. Ana Stavljenić Rukavina koja je imala i zapaženo predavanje.

Američki predavači nastojali su educirati i dicirati o svojim iskustvima, no – nažalost – inkulturacija uvijek teče pomalo stranputa, jer se prečesto zaboravlja da je transplantacija ideja i modela Sizifov posao. Na primjer: Uspješan model u Francuskoj teško da će biti tako uspješan u Njemačkoj – i

obrnuto. A kamoli da bi SAD zasad zasadili u CRO krčevinu! Socio-ekonomске, etičke i ine razlike su ipak eklatantno porazne. Ali nema mjesta defetizmu. Naprotiv! Vrijedi poslušati što i kako rade bogatiji pa... možda jednog lijepog dana SAD zasad uhvati korijena i na našem plodnom tlu.

U Ministarstvu zdravstva ne manjka ideja, ali ni stepenica. Srećom, uvijek se nađe mnogo susretljivih ljudi i – mada nije ugodno biti prenošen stepeništem – predsjednica Manda i dopredsjednik Thimor su, okruženi pažnjom zaposlenika u Ministarstvu, prošili jako dobro, čak odlično (Thimor bijaše oduševljen pažnjom jedne šarmantne dame). Bit će još i bolje ako rezultati ove radionice ostave dublji traga u ideji zdravog partnerstva za narodno zdravlje. HUPT je zdušno spreman za daljnju suradnju.

13

Prijam kod premijera

U ponedjeljak 5. prosinca premijer Ivica Račan je primio delegaciju Saveza organizacija invalida. Tom prilikom su premijer Ivica Račan, ministar rada i socijalne skrbi Ivica Vidović i potpredsjednica gđa Željka Antunović izdvojili svoja dva sata za našu delegaciju. Na sastanku je ukazano na mnoga pitanja koja muče osobe s invaliditetom uopće, a isto tako istaknuti su specifični problemi pojedinih kategorija osoba s invaliditetom.

Premijer je sudionike pozvao na ručak, mada nam je premijer imao hitnijih obaveza te on sam nije imao vremena za ručak. S delegacijom je ručao gospodin Ivica Vidović.

Rješavanje mnogih problema osoba s invaliditetom je prekomplikirano. Resori nisu povezani i često se nedovoljno promišlja i uvažava prijedloge osoba s invaliditetom i njihovih organizacija. Problemima se ne pristupa sustavno.

I uvijek i svuda isto – u prostore Vlade RH ne može samostalno doći osoba u invalidskim kolicima.

Projekti HUPT-a

Kreativno izražavanje osoba s para/tetraplegijom

Svjetska banka isfinancirala je projekt kreativnog izražavanja osoba s para/tetraplegijom.

Radi realizacije Projekta proveli smo anketu među članovima da utvrdimo njihove interese. Tako smo došli do stvaranja grupe koja pod vodstvom akademskog slikara Mate Lovrića dobiva osnovna znanja iz slikarskih tehnika. Organiziran je tečaj engleskog jezika, izdana je zbirka pjesama T. Perhata (Sivi tigar), a i prvi broj glasila HUPT-a plod je ove financijske injekcije. Sljedeći organizacija predviđanja knjige i glasila, a također će biti ispitane potrebe naših članova koji žive izvan Zagreba i pretendiraju da si prošire svoja znanja stranog jezika i informatike.

14

Projekt pomoći članovima – redovna djelatnost

Ovaj Projekt isfinanciran je posredstvom Ureda za udruge, znači – iz proračunskih sredstava. Zahvaljujući tim sredstvima omogućena nam je redovna djelatnost s pozamašnim odazivom sudionika i s rezultatima od kojih će neki poprimiti trajnija obilježja. Zapravo, teško je biti prorok. Ali kad se mnogo radi, tragovi su neminovni. Uglavnom: održana je redovna Skupština HUPT-a; održan je okrugli stol o potrebi formiranja spinalnog centra; organiziran je radni vikend za pedesetak sudionika (pretežno naših članova) u Topuskom... A uz mnoge aktivnosti, kao što su sastanci s resorskim osobama i grupnim društvenim subjektima, pojedincima i grupama, imali smo i seriju emisija na Katoličkom radiju te po jednu emisiju na Radiju 101 i na Radio Sijemenu.

Informatizacija

Dobili smo dodatna sredstva od Ministarstva zdravstva za nabavku kompjutera, pisaača i scannera što je instalirano i predstavlja izuzetno sredstvo rada. Iz preostalih sredstava kupit ćemo ovih dana još jedan kompjuter koji će biti uvijek na dispoziciji članstvu.

Projekt Portal HUPT-a

Projekt je odobrila Akademski istraživačka kuća CAR-Net pa je izrada HUPT-ovog web portala gotova stvarnost. Očekujemo da ćemo ovim Projektom napraviti iskorak u informatičkom povezivanju osoba s para/tetraplegijom, a bit će nam dostupniji i stručnjaci koji se bave problematikom osoba sa ozljedama kralježnične moždine, imat ćemo pregled ponuda distributerskih kuća za pomagala i, općenito, poboljšat ćemo komunikaciju naših članova i udruge, udruge i drugih subjekata.

MOJ SE OPTIMIZAM NE TEMELJI NA NIJEKANJU ZLA, NEGO NA SNAŽNOJ VOLJI DA UVIJEK IDEM RUKU POD RUKU S DOBRIM.

Hellen Keller

Zahvalnica

VIP-NET nam je darovao dvije svoje tzv. piramide. U eri velike privrženosti suvremenim načinima komuniciranja ovo je lijepe gesta i doprinos boljoj kakvoći komunikacije članova HUPT-a. Zahvaljujemo upravi VIP-NET-a i nadamo se da ćemo biti korektni korisnici njihovih usluga.

VIP-NET-u i vipnetovcima želimo usavršavanje tehničkih mogućnosti ubuduće. Sretan Božić i još sretnija Nova Godina!

Održan V. Hrvatski simpozij u Makarskoj

U organizaciji Saveza organizacija invalida Hrvatske, u suradnji sa FIMITIC-om (Međunarodna organizacija invalida rada), održan je Peti Hrvatski simpozij gdje se je raspravljalo o neovisnom življenju i problemu osoba s invaliditetom u ruralnim sredinama.

Simpozij je održan u od 25. do 26. rujna, u Makarskoj, u Hotelu »Blokovka«. Na Simpoziju je sudjelovalo oko 300 sudionika, među kojima su bili gosti iz Finske, Irske, Njemačke, Mađarske, Poljske, Slovenije i Bosne i Hercegovine.

Neprijeporno je da se radi o dvije vrlo značajne teme za osobe s invaliditetom. Stoga je referat gđe Elise Pelkonen o filozofiji neovisnog življenja bio iznimno aktualan, a

jednako tako o ulozi osobnog asistenta za osobe s visokim stupnjem tjelesnog invaliditeta koje ne mogu same udovoljavati osnovnim higijenskim i drugim svakodnevnim potrebama govorila je Selme Bonas iz Irske. O ruralnim sredinama dat je prikaz kroz Varaždinsku županiju. Konstatirano je da su osobe s invaliditetom u ruralnim sredinama uskraćene za mnoga prava koja osobe s invaliditetom u gradskim sredinama mogu ostvariti. Gospoda Cvjetko Uršič iz Slovenije i Tibor Sari iz Mađarske iznijeli su nam svoja iskustva u osobama koje žive u seoskim sredinama.

Za vrijeme Simpozija organiziran je posjet svetištu u Medugorju.

KORISNE INFORMACIJE ZA ČLANOVE UDRUGE

Povlastice koje osobe s onesposobljenjem ostvaruju na temelju članstva u udruzi

1. Popust na telefonsku pretplatu od 50% i 100 besplatnih impulsa mjesečno
Popust se može ostvariti pod uvjetom da priključak glasi na ime osobe s onesposobljenjem ili na ime nekoga od članova njihove uže obitelji. Povlaštene TK usluge odbrava HTTKC Zagreb, (Lazinska 41, tel. 3658-860, fax 3698-500) po zahtjevima udruge invalida koji sadrže podatke o pretplačnicima i potvrđuju članstvo u udruzi.

2. Popust cca 50% na mjesečnu pretplatu za jedan TV prijamnik
Na temelju odluke Upravnog odbora HIRT-a od 22. kolovoza 1995. članovi udruge invalida s odgovarajućim dijagnozama bolesti imaju pravo na povlaštenu tarifu TV pretplate. Rješenje o povlaštenoj tarifi donosi HRT, Odjel pretplata, Dežmanova 6, Zagreb.

3. Besplatna godišnja karta ZET-a
Besplatna godišnja karta ZET-a može se ishoditi za sve kategorije invalida s najmanje 70 % tjelesnog oštećenja, ako nisu u stalnom radnom odnosu. Otvoreni obrazac zamolbe za godišnju kartu ZET-a izdaje udruga invalida.

15

Osobe starije od 65 godina ostvaruju besplatan prijevoz na temelju osobne iskaznice.

3. Prijevoz po pozivu na principu »od vrata na vrata« u organizaciji službe ZET-a
Ova mogućnost prijevoza vrijedi za osobe koje se kreću isključivo pomoću invalidskih kolica. Rezervacije se ostvaruju telefonskim pozivom Centru za organizaciju i upravljanje prometom ZET-a, na tel. 6900-443, jedan dan unaprijed, u radne dane od 7:45 do 14:00 sati.

Obavijest

Osobe s para/tetraplegijom iz Zagreba mogu se javiti svaki dan pitanjima u svezi socijalne skrbi i zdravstva u Gradski ured za rad, zdravstvo i socijalnu skrb na telefon broj 6101 287, od 7:30 do 9:00 sati. Odgovore mogu dobiti odmah ili u roku 24 sata.

Osobe koje imaju pitanja na koja ne znaju i ne mogu dobiti odgovore tijekom i u

Neovisno življenje

okviru redovnih kontakata, mogu se obratiti na besplatni telefon za građane pri Vladi RH. Telefoni: 0800 11 11 ili fax 0800 11 22.

KOMENTAR

Ne mogu se oleti dojmu da se većina primanja povodom Međunarodnog dana invalida napravilo kurtoazno. To bi i trebalo biti toga dana da se kod nas u institucijama koje bi trebale voditi skrb o osobama s invaliditetom radi na tome sve druge dana. A mi iz godine u godinu možemo reći da se događaju civilizacijski koraci unazad. Npr: lanjske godine, prigodom primanja povodom Međunarodnog dana invalida, na ulazu u Sabor je napravljena rampa. Sjećam se komentara našeg dopredsjednika i glavnog urednika Thomira Perhata kada je rekao: »Hvala bogu, dočeko sam da u Sabor mogu ući u svojim invalidskim kolicima – i to električnim«. Ove godine, da je išao u Sabor RH, doživio bi razočaranje, jer rampe pred saborskim pragom za ulazak u Sabor – makar samo iz kurtoaznih razloga, barem kap Potemkinova kulisla – nema pa nema.

Na upit što je s prošlogodišnjom rampom koja nam je poslužila za ulazak u Sabor, nisam dobila odgovor. Ponovno nam je (sada od strane nove vlasti) obećano da se radi

nova rampa. Bolja. A što je sa starom, nitko ne zna. Možda nije bila primjerena (dvojnog raskošna i luksuzna). Za nas osobe s invaliditetom kojima od svih karakteristika najviše odgovara skromnost, bila je dobra, tj. – najbitnije je da je funkcionalna. Mogli smo u Sabor sami ući. Nije nam trebala tuda pomoć. Ali to bi značilo da »netko« ne bi na račun naših kolica izgledao i bio moćniji, superiorniji, važniji, viši i ne bi...

Civilizacijski korak učinio je i Ministarstvo zdravstva. Kupovalo je ili iznajmljivalo (ne znam točno) primjerenije prostore za njihov rad. Tom prilikom nije se ni pomišljalo da ima ljudi koji se kreću drugačije, osim hodajući na laganim nogama, dvoonožni čak! Mi, osobe u kolicima, možemo se kretati drugačije i sav civilizirani svijet to već priječuje, promišlja i tako se ponaša. Međutim, kod nas ni oni koji mogu i znaju što učiniti, ne mare. Kao da ih se to ne tiče. A itekako ih se to tiče, ali su neodgovorni, tromi, indolentni, gotovo besćudno samožvi. Zato ne možemo doći samostalno u Min-

16

starsstvo zdravstva, zato ne možemo doći ni u Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, niti u mnoge Fondove zdravstva, pa čak niti u mnoge ambulante primarne zdravstvene zaštite – bolnice da ni ne spominjemo – i druge zdravstvene i javne ustanove.

Osobe s para/tetraplegijom svaka tri mjeseca – primjerice, prema postojećem Pravilniku o ortopedskim i drugim pomagalima – trebaju ostvarivati svoja prava. Projekcija nepristupačnosti reflektira se i na dostupnost našim pravima i na načine ostvarivanja naših prava. Koliko direktno, koliko indirektno; koliko svjesno, koliko nesvjesno, a možda i hotimično – ah, tko zna? – nakon toliko upozorenja i ukazivanja na elementarna ljudska prava, mnogi nam osporavaju već samo ukazivanje na problem. Iz svega ovoga može se vidjeti da mi sa većim spoznajama unje-

sto da idemo naprijed, mi idemo nazad. A pričamo o novom mileniju, o ulasku u Europu, o našoj staroj civilizaciji... A kakva su nam djela? Problem neprilagodnog okruženja ogledalo je mišlenja i snažnih graditelja. Misle li oni uopće da se (ne daj, Bože!) njima može dogoditi invaliditet.

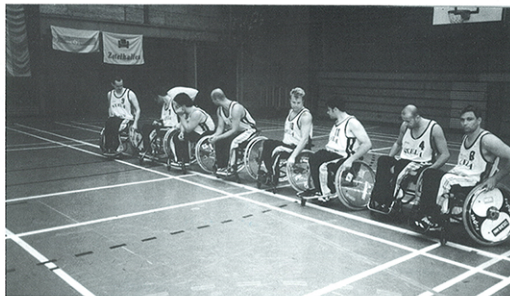
Iz priloženoga može se jasno vidjeti da ni krovni resori zdravstva ni socijalne skrbi o građanstvu, kao ni Vlada ni Sabor – malo što pa ništa nije pristupačno osobama koje se kreću u invalidskim kolicima. To jasno pokazuje naše »mjesto u zajednici i skrb i uvažavanje nas kao osoba koje za kretanje koriste invalidska kolica. Ali, kao i mi, oni moraju znati da prema nama krše osnovno ljudsko i građansko pravo, pravo na dostupnost službama i institucijama koje su organizirane za građanstvo.

Paraolimpijske igre u Sydneyju

Sportom se bavim tek 3 naporene godine zahvaljujući Mladenu Pucariću. Prvi maraton u Veneciji završio sam krvavih ruku s vremenom 2:36 sati i bio sam presretan da sam uopće izdržao izvoziti tih 42 km. Meni i Mladenu Pucariću cilj je bila norma 2 sata, 15 min. – za nastup na Paraolimpijadi Sydney 2000. No, to nam je uspjelo u Heidelbergu

s vremenom 2 sata i 03 min. – i tek tad sam ušao u reprezentaciju Hrvatske za nastup u Sydneyju.

Paraolimpijske igre trajale su od (polazak) 11.10. do (dolazak) 01.11.2000. godine. Put je bio dug i naporan, otprilike 24 sata leta Avicompany Malezija. Let su ulješavale Malezijske stjuardese.

17

Dolazak i smještaj protekao je u najboljem redu, sve na svom mjestu. Lijepo organizirano – sve za pohvalu. Otvaranje igara 18.10. – to je nešto neopisivo. Pun stadion ljudi, 120 zemalja sudionica. Moj dojam s otvorenja: najljepši je bio defile, kada sam osjetio da sam i ja, kao djelić reprezentacije, zajedno s našim reprezentativcima, predstavnik i zastupnik svoje Hrvatske, da ću se i ja i ostali boriti, znojiti i dati zadnji atom snage za našu lijepu Hrvatsku. U tom trenutku zakuca srce malo jače i padne koja suza.

Moj boravak u Sydneyju je nešto najljepše što mi se u životu dogodilo – zato je 20 dana proteklo najvjerovatno brzo.

A trenirao sam dvaput dnevno – sam, sasvim sam tijekom svih 20 dana. Bio sam jako napet. Čekao sam zadnji dan igara na maraton kojega sam isčekivao najmanje godinu dana.

U Sydney sam došao sa svojim najboljim vremenom iz Berlina – 1.51.04. Gajio sam potajnu nadu i želju da u Sydneyju oborim svoje najbolje vrijeme. Međutim, maratonsku stazu završio sam s vremenom 2 sata, 6 minuta, što me, naravno, ne zadovoljava. Ipak, na završetku maratona osjetio sam silno olakšanje i smirenost i shvatio sam koliko sam bio napet tijekom svih tih 20 nezaboravnih dana. Nažalost, bio sam bez trenera, što se moralo odraziti i na konačni rezultat. Naravno, nema ispruke – jer život je takav, kakav jest. Među 50 maratona is svih krajeva svijeta ja sam 42. Možda to i nije tako loše? U svakom slučaju jedno iskustvo za buduća pokoljenja.

Vrijedno je i nezaobilazno spomenuti se naših Hrvata u Australiji, posebno onih koji žive u Sydneyju. Toliko su nam uljepšali boravak na najudaljenijem kontinentu da smo se osjećali kao kod kuće – a bili smo neposredno daleko.

Kao sportaš i maratonac u invalidskim kolicima osjećao sam se ništa manje vrijednim u usporedbi sa zdravim sportašima – i to je lijep osjećaj; jer trud je isti, možda čak i veći da se postignu vrhunski sportski rezultati.

Košarkaško nadmetanje

tati. Kod nas sportaša nema osjećaja inferiornosti, mada nam društvena podrška nije bajna. Razvoj invalidskog sporta kod nas kaska za svjetskim dosezima, no – koliko ulažemo – pa mi smo odlični, a možemo i više i brže i jače.

Moj apel svim osobama s invaliditetom: BAVITE SE SPORTOM! – barem zbog zdravlja, ako ni zbog čega drugog. Potrudimo se da nas u Grčkoj 2004. godine bude više nego u Sydneyju, jer medalje čekaju hrabre i uporne.

Gracijano Turčinović

Sport za sve

»Sport bi trebao biti pokretačka snaga za osobe s invaliditetom koja bi uspostavila i obnovila, na trenutak, izgubljeni kontakt s okolnim svijetom«.

Sir Ludwig Guttmann

Na svom 48. zasjedanju (rezolucija 48/96) Opća Skupština Ujedinjenih naroda usvojila je Standardna pravila koja se odnose na prava osoba s invaliditetom. Među 22 pravila ono pod brojem 11 se odnosi na pravo uključivanja osoba s invaliditetom u kinetiološke aktivnosti.

Radi boljeg razumijevanja procesa uključivanja osoba s invaliditetom u natjecateljski sport potrebno je spomenuti postojanje četiri osnovne kategorije invalidnosti koje imaju određene specifičnosti u sustavu treninga i natjecanja. To su:

- osobe s tjelesnim invaliditetom
- osobe sa sljepoćom
- osobe s mentalnom retardacijom
- osobe s gluhoćom.

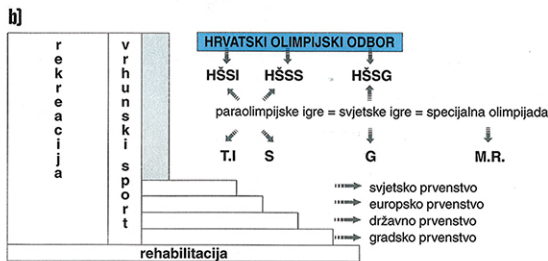
Da bi se ovako predloženi model mogao ostvariti potrebno je zadovoljiti određene preduvjete:

- osnivanje fondacija
- edukacija kadrova
- praćenje nove tehnologije
- trening i dijagnostika
- klasifikacija
- kategorizacija vrhunskih sportaša
- organiziranje natjecanja

Jedan od najvažnijih preduvjeta koji u potpunosti mora biti zadovoljen, a koji se odnosi isključivo na osobu s invaliditetom, jest motivacija i odgovornost, kako pojedina, tako i cjelokupne društvene zajednice.

»ORGANIZACIJE I NATJECANJA U PODRUČJU VRHUNSKOG SPORTA OSOBA S INVALIDITETOM«

1. tjelesni invaliditet	T.I.	→ Hrvatski športski savez tjelesnih invalida (HŠSI)
2. gluhoća	G	→ Hrvatski športski savez gluhih (HŠSG)
3. sljepoća	S	→ Hrvatski športski savez sljepih (HŠSS)
4. mentalna retardacija	M.R.	→ Specijalna olimpijada (SO)

18

19

Većina ljudi mjeri svoju sreću po tjelesnoj ugodi i materijalnom posjedu. Kako li oni bivaju sretni kad postignu bilo koji vidljivi cilj što su si sami postavili i za njim krenuli! A ako promaše taj cilj i takvo stanje sreće, kakvog li nezadovoljstva i nevolje! Kad bi se sreća mjerila materijalnim mjerama, onda bih ja – koja ja niti vidim niti čujem – imala dovoljno razloga da lamajući rukama sjedim u zakatu i naričem. No ja sam sretna unatoč svojim tjelesnim manjkavostima, i jer je taj osjećaj sreće u meni tako dubok i jak te predstavlja pravu isповijest vjere, tako temeljit te postaje filozofijom moga života. Ukratko, jer sam ja uz tako teške uvjete optimistkinja, to je moje svjedočanstvo i vjerovanje u optimizam zaslužilo da bude saslušano. To je drugim riječima tako kao da bi sastali grešnici te počeli slaviti dobrotu Božju, a eto se diže jedna žena, od prirode maćuhinski nadarena, da vedrinom svoga uvjerenja svjedoči o ljepoti i dobroti života.

Helen Keller: Optimizam

Sydneyski sretnici

21. - 23. 06. 2021.

INmusic festival

Gdje: Jarun, Zagreb

Cijena ulaznice: 400-524 kn

Zabava

Kultura

Sport

30.05.2021.

**Zucchero Sugar Fornaciari
D.O.C World Tour**

Gdje: KD V. Lisinskog

Cijena ulaznice:
210/280/350/420/490 kn

23. - 28.03.2021.

**Interliber - 43. Međunarodni
sajam knjiga**

Gdje: Zagrebački velesajam

22.04.2021. - 25.04.2021.

**FIA World Rally
Championship 2021**

Gdje: Zagreb

16. 05. 2021.

Skunk Anansie

Gdje: Dom sportova, Zagreb

Cijana ulaznice: 200 - 260 kn

Osobe u invalidskim kolicima ulaze
besplatno, pratnja plaća punu cijenu.

27.03.2021

**8. Pink Day Zagreb - Među-
narodni dan ružičastih vina**

Gdje: Muzej Mimara, Zagreb

09. 05. 2021.

Wings for Life World Run

Gdje: Zadar

JAVI NAM KAKVA JE PRISTUPAČNOST KULTURNIH / SPORTSKIH SADRŽAJA U TVOM GRADU

Sve najave događanja održavaju se u prostorima posve pristupačnima za osobe u invalidskim kolicima, a pozivamo te da istražiš pristupačnost dvorana za koncerte, kazališne predstave, izložbe te sportska događanja u svojem gradu i javiš nam se na hupt@hupt.hr !

Pristupnica za one koji žele postati članovi

IME	
PREZIME	
ADRESA	
TELEFON	
MOBILNI TELEFON	
FAX	
E-MAIL	
DATUM I MJESTO ROĐENJA	
JMBG	
OIB	
OSTVARENA STRUČNA SPREMA (BEZ ŠKOLE, OSN. ŠKOLA, SRED. ŠKOLA, VIŠA ŠKOLA, SVEUČILIŠTE)	
ZVANJE I ZANIMANJE	
RADNI STATUS (ZAPOSLEN/A - AKO DA GDJE?, NEZAPOSLEN/A, MIROVINA)	
BRAČNI STATUS	
IMAM DJECU	
DIJAGNOZA (PARAPLEGIJA, PARAPAREZA, TETRAPLEGIJA, TETRAPAREZA)	
DATUM OZLJEDE	
UZROK OŠTEĆENJA (PROMET, RAD, SPORT, RAT, DRUGO - ŠTO?)	

VAŽNO! MOLIMO VAS DA NAM DOSTAVITE FOTOKOPIJU MEDICINSKE DOKUMENTACIJE O DIJAGNOSTICIRANOJ PARAPLEGIJI, TETRAPLEGIJI, PARAPAREZI, TETRAPAREZI ČIJI JE UZROK SPINALNA OZLJEDA ILI BOLEST.

ČLANARINA SE SVAKE GODINE OBNAVLJA 1. LIPNJA. AKO JE PRISTUPNICA PRIMLJENA NAKON 1. SIJEČNJA, ČLANARINA SE PLAĆA TEK OD 1. LIPNJA ZA SLIJEDEĆU GODINU.

U _____ DATUM _____ POTPIS _____

Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara

Vladimira Varićaka 20, 10010 Novi Zagreb-Sloboština; Telefon: (01) 38 31 195; Fax: (01) 36 48 582
hupt@hupt.hr; www.hupt.hr; Žiro račun: HR532360000-1101528797; MB: 1441370

ottobock.

Maksimalna mobilnost i samostalnost

Quality for life

Ottobock individualna rješenja za opskrbu svojim korisnicima pružaju maksimalnu mobilnost i samostalnost za bolju kvalitetu života. Klaxon KLIČK električni priključak za invalidska kolica dostupan je u standard i tetra verziji. Uz Loopwheels kotače koji apsorbiraju udarce, vožnja je neometana i udobnija. Više informacija potražite na www.ottobock.hr

loopwheels